

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická**

Bakalářská práce

Vztahy mezi Libyí a Itálií

Dominik Zecoli

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

Vztahy mezi Libyí a Itálií

Dominik Zecoli

Vedoucí práce:

Mgr. Daniel Křížek, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Děkuji Mgr. Danielu Křížkovi, PhD. za trpělivost a čas, které věnoval této práci a taktéž za připomínky a rady, které přispěly k dokončení práce.

OBSAH

1 ÚVOD.....	1
2 ITALSKO-TURECKÁ VÁLKA.....	3
3 VZTAHY OD ROKU 1951 AŽ PO 2011.....	10
3.1. Vyhlášení nezávislosti.....	11
3.2 Kaddáfího revoluce.....	11
3.3 Vojenská krize roku 1986.....	14
3.4 Dohoda Dini - Mountasser.....	15
3.5 Usmíření po roce 2000.....	16
3.6 Oficiální návštěvy Kaddáfího v Itálii.....	18
3.7 Smlouva o přátelství a vzájemné spolupráci.....	20
3.8 Energetická spolupráce a nové ekonomické vztahy v letech 2008 – 2009.....	26
4 LIBYJSKÁ REVOLUCE V ROCE 2011.....	22
4.1 Důvody revoluce.....	24
4.2 Pád Muammara Kaddáfího.....	26
4.3 Poslední dopis Kaddáfího Berlusconi.....	30
4.4 Postoj italských politiků ke smrti Kaddáfího.....	31
5 OBNOVENÍ VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ.....	33
6 ROZDĚLENÍ KADDÁFÍHO MAJETKU.....	35
7 ZÁVĚR.....	39
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	41
9 RESUMÉ.....	47

1 ÚVOD

Před smrtí Muammara Kaddafího a ještě dlouho po ní byl častokrát probírán jeho vztah s vládou italského premiéra Silvia Berlusconiho. Diplomacie mezi Itálií a Libyí má ale hlubší kořeny a je mnohem propletenější, než vypadá navenek. Je to především vztah ekonomický, který prokazuje závislost kolonizátora na své bývalé kolonií.

Vypuknutím Arabského jara a hlavně koncem plukovníka Kaddafího se ekonomické vazby rozpadly a to prohloubilo již pokročilou krizi v italském hospodářství. Dnes můžeme pozorovat, jak se nová italská vláda snaží získat zpátky miliardové obchody s Libyí a to hlavně kvůli ropě.

K načerpání svých informací jsem díky své výborné znalosti italského jazyka mohl čerpat z italských odborných textů. Jelikož je toto téma v Itálii velmi aktuální, našel jsem mnoho pramenů, se kterými jsem mohl pracovat. Využil jsem i články z italských novin, hlavně co se týče novějších událostí, které zatím nezískaly jinou literární podobu. Ostatní zdroje, které jsem použil, jsou převážně v anglickém jazyce a nejméně v českém, protože v češtině není toto téma moc projednáváno.

Ke zpracování této práce mě vedl hlavně fakt, že jsem většinu svého života strávil v Itálii, o kterou se intenzivně zajímám. V Itálii je mnoho přistěhovalců - hlavně ze severní Afriky - se kterými jsem také přišel do styku. Kladu si za cíl v této práci doplnit informace v oblasti, která není v České republice tak známá a zpracovaná.

V první kapitole popisují počátek vztahů obou zemí, které začínají italsko-tureckou válku. Během ní se Libye stala italskou kolonií, když Itálie porazila Osmanskou říši, která zde měla do té doby svrchovanou moc. Itálie nechtěla zůstat pozadu v koloniální expanzi evropských velmocí a potřebovala získat strategické území ve Středomoří. V této kapitole je kladen i důraz na italskou domácí politiku, ve které se názorově střetla pravice i levice. Také jsou zde představeny dvě hlavní postavy - Giolitti a al-Muchtár - které stály ve válce proti sobě.

V následující kapitole se věnuji vývoji vzájemných vztahů od doby, kdy se Libye stala nezávislou až po počátek revoluce v roce 2011. V roce 1951 bylo založeno libyjské království, které však nemělo dlouhé trvání. V roce 1969 uskutečnil plukovník Kaddáfí převrat a založil - celým názvem - Velkou libyjskou arabskou lidovou socialistickou džamáhíríji, ve které vládl se svou vlastní ideologií, jež měla představovala přímou demokracii. Nicméně většina pozorovatelů považovala toto zřízení za vojenskou diktaturu. Po nástupu Kaddáfího nastal převrat i v italsko-libyjských vztazích. První dvě dekády nevystupoval plukovník vstřícně, ale postupem času navazovala Itálie s Libyí výhodné ekonomické vztahy a Kaddáfí se velice spřátelil s italským premiérem Berlusconiem. Atmosféru kazily a kazí dodnes jen spory o majetkové vyrovnání Libyjců i Italů, které se snaží obě země vymazat různými investicemi a uzavíráním přátelských dohod.

Ve třetí kapitole jsem se zaměřuji na libyjskou revoluci, i když přímo nesouvisí s tematem práce. Přesto občanská válka v Libyi a smrt Muammara Kaddáfího ovlivnila vztahy mezi oběma zeměmi, především ekonomicky, protože Itálie je závislá na libyjské ropě. Navazuje další část práce, ve které jsem se zaměřil na současnou snahu italské vlády navázat zpět dobré vztahy. Zmíním se též o požadavcích libyjského lidu na Kaddáfího mnohamiliardový majetek. Plukovníkovy investice sahají totiž i do Itálie, proto se tento problém řeší i zde, kdyby například mělo dojít k finančnímu odškodnění.

V práci se objevují arabská slova, především vlastní jména a zeměpisné názvy. Při jejich přepisu jsem se řídil ustálenými názvy v českém jazyce.

2 ITALSKO-TURECKÁ VÁLKA

Italská vláda se obávala obsazení severní Afriky Německem, které by vedlo k výraznému oslabení centrální úlohy Itálie ve Středomoří. V této době Francie již okupovala Maroko a Anglie Egypt, i když zatím s velkými obtížemi. V Kyrenaice a Tripolsku, tureckých provinciích náležejících sultánovi, žila již delší dobu italská menšina, a také zde operovaly některé velké italské banky.

Italský ministr zahraničí si uvědomoval, že v případě invaze a obsazení Tripolska, bude chtít Rakousko expandovat na Balkáně, což povede ke změně rozložení sil v Evropě.

Libyjské válce předcházela dlouhodobá diplomatická práce. Poté, co Itálii unikla možnost rozšířit svůj vliv do Tunisu, který se stal francouzskou kolonií, obrátila svůj zájem k území dnešní Libye.

K expanzi do tureckých provincií Tripolsko a Kyrenaika získala italská diplomacie nejdříve souhlas Německa (1887), poté, v roce 1902 také Francie, Anglie a Rakouska¹

V červnu 1902, tedy v roce, v němž byl obnoven Trojspolek², italský ministr zahraničí Primetti podepsal také dohodu s Francií. Díky tomu i Francouzi uznali nárok Itálie na expanzi do Libye a Itálie na oplátku přijala přítomnost Francie v Maroku.³

S ruským carem uzavírá Itálie dohodu 24. října 1909, zavazuje se v ní podporovat expanzi Ruska v úžinách oplátkou za uznání své přítomnosti v severní Africe. Tato dohoda zahrnovala i společný postup obou zemí při maření balkánských projektů jejich společného rivala Rakouska. Ve skutečnosti se jednalo o pouhou formalitu, protože jen několik dní před tím (20. října), italský ministr zahraničí Tittoni podepsal podobnou smlouvu s Rakouskem, jen v opačném smyslu, tj. o podpoře rakouské expanze na

¹ SIMONS (1993): 113

² Termíny Dvojspolek a Trojspolek označují spíše smluvně zakotvené spojení Rakousko-Uherska a Německa (Dvojspolek – smlouva podepsaná 7. října 1879), k nimž se později (20. května 1882) přidala i Itálie, čímž vznikl Trojspolek (šlo ovšem o podepsání nové smlouvy, „dvojspolková“ smlouva přitom zůstala nadále v platnosti).

³ CLARK (2008): 183

Balkáně. Smlouva zahrnovala i vzájemná ujištění, že podobné dohody nebudou uzavírány i s jinými zeměmi.⁴

Toto byl povšechný obraz všech dohod uzavřených italskými diplomatickými službami v roce 1911, tedy v době, kdy Francie zahájila okupaci Maroka (tzv. druhá marocká krize). Výrazně poznamenal celkový běh zahraniční politiky Giolittiho vlády, nazývané politikou „prolínání aliancí a přátelství“.⁵

Francouzská invaze do Maroka vyvolala velké obavy italské vlády, která si uvědomovala, že se schyluje k porušení dohody z roku 1902. Pokud by se Francii podařilo obsadit Maroko, nepřinášelo by jí již dodržení této dohody žádné výhody. Mohla by navíc pokračovat ve své expanzi na východ a překonat tak Itálii, jako se to stalo již v letech 1881 – 1882 v případě Tunisu.⁶

Případná ztráta Libye znamenala pro Giolittiho vládu vážný problém, jak z důvodů strategických, kdy by byla definitivně narušena rovnováha sil ve Středozeří ve prospěch Francie, tak i z pohledu vnitřní politiky. U druhého hlediska stačí vzít v úvahu, že fronta podporující eventuální koloniální expanzi Itálie v Libyi byla řízena politicky nacionalisty, všeobecně pak pravíci, ke kterým se přidali také katolíci. Finančně byla podporována důležitými sférami průmyslu a bankovníctví, jako např. Bankou Říma (vázanou na římskou a vatikánskou aristokracii), které byly již po dlouhou dobu progresivně zainteresované v této oblasti.⁷

Navíc v roce 1910 výrazně zesílila nacionalistická kampaň, která popisovala Libyi jako „zemi zaslíbenou“, kam by mohla odejít ta část populace, která toužila po přestěhování.⁸

Giolittiho vláda měla velké obavy z prudkého mezinárodního rozvoje. Navíc nedokázala již dále odmítat požadavky pravice, a proto se v létě roku 1911 rozhodla, aniž by se poradila s parlamentem, zahájit dobývání Libye.

⁴ DI ERNESTO (2010): 13

⁵ Ibid.

⁶ WRIGHT (1981): 25

⁷ CLARK (2008): 185

⁸ CLARK (2008): 185

Strach, že by obtížné podmínky na moři během zimního období mohly vést k posunu celé akce až na jaro dalšího roku, donutil italskou vládu k rychlému jednání. Ve dnech 26. a 27. září posílá italská vláda tureckému vedení ultimatum a ve velmi krátkém časovém sledu zahajuje vojenské operace.⁹ Vše proběhlo tak rychle, že to překvapilo i samotnou italskou veřejnost, která se rozdělila na dva tábory – příznivce a odpůrce.

Akci podporovali nacionalisté, kteří ji chápali jako odměnu za svoji politickou propagandu, konzervativní pravice, katolíci, strana umírněných, reformističtí socialisté v čele s Bissolatiem a někteří revoluční sindakalisté, mezi nimi i Arturo Labriola. Frontu odpůrců tvořila převážná část strany socialistů („turatiánští¹⁰“ reformisté a maximalisté) a mnoho demokratů.¹¹

Pod záminkou násilí páchaném na italských občanech žijících v Kyrenaice a Tripolsku vyhláší Itálie dne 29. září 1911 Turecku válku, aniž by toto rozhodnutí bylo schváleno Parlamentem.¹² Došlo k mobilizaci armády, loďstva i letectva, nejprve odjelo 35 tisíc mužů, následně se jich naloďuje mnoho dalších (celkový počet dosáhl 100 tisíc) pod vedením generála Carla Caneva.¹³

K prvnímu vylovení italských vojsk v Libyi dochází v průběhu měsíce října a vede ihned k obsazení nejdůležitějších přímořských center, jakými byly Tripolis, Benghází, Tobruk apod.¹⁴ Po počátečních úspěších se válečné podmínky velmi ztížily. Lokální arabské populace, připravené k boji tribálního a náboženského charakteru, nejenže podle očekávání nepřijala Italy jako osvoboditele od turecké nadvlády, ale připojila se k boji na straně Turků.¹⁵

⁹ DI ERNESTO (2010)15

¹⁰ „Turatiánští“ reformisté – pojmenovaní dle Filippa Turatiho (Canzo, 26 listopadu 1857 – Paříž, 29 března 1932), který byl italským politikem a žurnalistou a jedním z prvních, důležitých průkopníků socialismu v Itálii, patřil k zakladatelům Socialistické strany Itálie v roce 1892.

¹¹ CLARK (2008): 185-190

¹² CHILDS (1991): 69

¹³ 1911 *La Guerra Italo-Turca (o di Libia)* [online]. Cronologia [cit. 14.3.2012] dostupné na <http://cronologia.leonardo.it/storia/a1911c.htm>

¹⁴ WRIGHT (1981): 27

¹⁵ WRIGHT (1981): 27

Již 5. října obsazují Italští vojáci Tripolis a Běnghází. Reakcí na italskou invazi byl velmi odvážný útok Turků, při němž padlo 400 italských vojáků.¹⁶ Ze strany Italů však přišla krutá odvěta v podobě útoku na Sciara Sciat, při němž zahynulo i mnoha civilistů. Tento akt vyvolal pobouření a opovržení tisku celého světa a vedl k rozšíření války na celý arabský svět. Italský okupační kontingent, který postupně dosáhl pozoruhodného počtu 100 tisíc vojáků, byl v průběhu roku 1912 zatažen do nekonečných bojů s velmi odhodlanými Libyjci. Utrpěl velké ztráty a musel se stáhnout do městských center a oáz obsazených na počátku svého tažení.

Válka se protáhla nad očekávání, proto se vojenské vedení rozhodlo posunout centrum dění do východního Středomoří. Vojenské loďstvo obsadilo třináct strategicky velmi důležitých Egejských ostrovů včetně Rhodosu¹⁷. Účelem této akce mělo být navrácení ostrovů turecké vládě v momentě totálního stažení Turecka z Libye, ale ve skutečnosti zůstaly ostrovy Itálii až do roku 1947. Vojenské loďstvo proniklo také až do průplavu Dardanely, aniž by však zaútočilo na důležitá nervová centra Turecka, která byla pod ochranou Německa a Rakouska.

Nakonec válkou vyčerpané Turecko kapitulovalo. Mír byl podepsán v Lausanne dne 18. října 1912, sultán se vzdal administrativní kontroly nad Tripolskem a Kyrenaikou¹⁸, provinciemi, nad kterými již dříve, ač bez mezinárodního uznání, měly italská vláda a Parlament svrchovanost.

Ačkoli Itálie oficiálně získala Tripolsko a Kyrenaiku, její svrchovanost zůstala po celá léta limitována pouze na pobřežní oblasti pod pevným vedením guvernéra Giovanniho Battisti Amelia (působil ve funkci guvernéra Kyrenaiky a Tripolska v letech 1913 až 1918).¹⁹ Uvnitř Libye, zejména pak ve Fezzánu, boje pokračovaly ještě po dlouhá léta.

Vzestupem fašismu se vztahy mezi Itálií a libyjskými rebely prudce zhoršily. Toto vedlo v letech 1921 až 1925 za vlády Giuseppe Volpiho,

¹⁶ 1911 *La Guerra Italo-Turca (o di Libia)* [online]. Cronologia [cit. 14.3.2012] dostupné na <http://cronologia.leonardo.it/storia/a1911c.htm>

¹⁷ CLARK (2008): 186

¹⁸ CLARK (2008): 186

¹⁹ WRIGHT (1981): 31

guvernéra Tripolska, k zahájení vojenských operací směřujících k ovládnutí dalších libyjských měst.²⁰

Ve třicátých letech se situace v Libyi vyvíjela pro Itálii velmi slibně. Jediným problémem zůstávala Kyrenaika, kde vedl odboj strategicky velice zdatný sanúsíjský²¹ vůdce Omar al-Muchtár. Za podpory místní populace dlouho bránil Itálii v získání nadvlády nad touto provincií. Ačkoli měl k dispozici jen malou skupinu mužů, zahájil nelítostnou válku proti italským jednotkám a způsobil jim velké ztráty. V bojích mu pomáhala jeho vynikající znalost teritoria.²²

Nakonec se italským vojskům pod vedením generálů Bongiovanniho a Monbelliho podařilo zlomit i tvrdý odpor hnutí Sanúsíja v Kyrenaice. Vojenskou operaci, vedoucí k obsazení Fezzánu a oázy Kufra řídil generál Rodolfo Graziani, který získal na svou stranu domorodou kavalérii a některé kočovné kmeny. Guvernérem této oblasti byl v letech 1930 - 1931 Pietro Badoglio.²³

Italské metody k potlačení těchto rebelií byli velmi kruté, od zabavování majetku, až po deportace téměř 100 tisíce osob do 13 koncentračních táborů. V červnu 1930 započalo vystěhovávání Libyjců z oblasti Kyrenaiky. Mělo za následek téměř 10 tisíc mrtvých, jak vinnou epidemií, vyvolaných únavným a dlouhým pochodem, tak násilím a velmi tvrdými podmínkami, ve kterých žili v koncentračních táborech. Italské jednotky pak dokonaly zkázu tím, že zničily obytná centra, úrodu a vyhubili dobytek.

K udržení početní a technologické nadvlády, vytvořila italská vláda mobilní jednotky skládající se nejen z Italů, ale i z vojáků rekrutovanými z afrických kolonií (většinou z Eritrey a Somálska, z křesťanských založených oblastí se silným odporem vůči islámu). Nechyběli ani libyjští kolaboranti,

²⁰ WRIGHT (1981): 32

²¹ Sanúsíja – africké, islámské mystické bratrstvo, bojovný dervišký řád založený kolem roku 1837 v Mekce alžírským mystikem Muhammadem Ibn' Alí as-Sanúsím (1791 – 1859). Hlásal přísnou morálku a zakazoval požívání alkoholu, kávy a tabáku, jako i přepychových předmětů a oděvů, hlásal nenávisť vůči jinověrcům a odpadlíkům. Jeho stoupenci vybudovali na území Kyrenaiky a Tripolska síť opevněných klášterů a islámských škol, které se staly centry náboženské, osvětové, sociální, hospodářské a politické aktivity. Když v roce 1951 Libye získala nezávislost, stal se králem Muhammad Idrís Sanúsí (1890 – 1983), vnuk zakladatele řádu (byl svržen 1969 revolucí vedenou M.Kaddáfím). Od té doby je hnutí Sanúsíja v Libyi v nemilosti.

²² WRIGHT (1981): 33

²³ WRIGHT (1981): 34-35

právě v boji s nimi byl zraněn a zajat Omar al-Muchtár, který byl následně popraven v koncentračním táboře v Soluchu.²⁴

Jeho smrt znamenala konec libyjského odboje a spojení všech tří kolonií pod italskou nadvládu. Za období italského dobývání utrpěla Libye obrovské lidské i materiální ztráty, ztráty italské armády byli ve srovnání s libyjskými mnohonásobně menší.

Na začátku 30. let, na příkaz Mussoliniho, započala vlna emigrací do úrodných oblastí italských kolonií. Ve snaze o začlenění místní arabské a berberské populace jako součásti Itálie byly vytvořeny i vojenské koloniální jednotky.

V roce 1934 byl jmenován první generální guvernér Libye. Následně byl africkým obyvatelům země přidělen statut „italo-libyjských“ občanů se všemi právy, která z toho vyplývala. Mussoliniho politika vůči libyjským arabům byla velmi vstřícná, byly jim budovány vesnice s mešitami, školami a nemocnicemi. Prvním guvernérem byl Italo Balbo, který v roce 1937 rozdělil Libyi do čtyř provincií a jedné saharské oblasti. Provinciemi byly Tripolsko, Bengerázi, Derna, Misuráta a vojenská oblast na jihu s hlavním městem v Hun, sídlem vojenského velení v libyjské Sahaře.²⁵

Po první světové válce zahájilo Italské království proces kolonizace, který vyvrcholil zejména v polovině 30. let. Přistěhovalci pocházeli ponejvíce z oblastí Benátska, Sicílie, Kalábrie a Basilicaty. Po roce 1936 tvořili Italové téměř 12% z celkového obyvatelstva Libye, jejich největší koncentrace byla v okolí Tripolisku a Kyrenaice.²⁶

Příchod Italů s sebou přinesl výrazný nárůst křesťanství v Libyi i díky vybudování řady kostelů a misí. Také v oblasti ekonomiky došlo v průběhu let 1912 - 1940 k velkému rozkvětu. Italové během téměř třiceti let vybudovali celou řadu významných infrastruktur, jakými byli silnice, železnice, nemocnice, přístavy atd. Zkušeným italským zemědělcům se také podařilo zúrodnit oblasti

²⁴ WRIGHT (1981): 35

²⁵ WANISS, KARLBERG (2007): 13

²⁶ WRIGHT (1981): 38

v minulosti téměř neobydlené (např. Kyréné).²⁷ Vzkvétala i archeologie, byla objevena dávno ztracená římská města např. Leptis Magna a Sabratha. Tato města se stala symbolem italského práva na obsazení Libye, oblasti již dříve patřící do Říše Římské. Ve 30. letech byla Libye z důvodu velké emigrace Italů nazývána novou „Amerikou“.

V roce 1938 přivedl guvernér Italo Balbo do Libye 20 tisíc italských přistěhovalců²⁸ a nechal vybudovat *strada litoranea*, neboli pobřežní dálnici, která spojovala Libyi s Tuniskem a Egyptem.²⁹ Zároveň také vedl vstřícnou politiku vůči muslimům, pro které v roce 1939 nechal postavit 10 vesnic, vždy vybavených nezbytnou mešitou, školou, společenským centrem a malou nemocnicí, což znamenalo absolutní novinku v arabském světě severní Afriky.

Italové nezapomínali ani na rozvoj cestovního ruchu, společnost pro turistický ruch a hotelnictví v Libyi ETAL (Ente turistico alberghiero della Libia) vedla hotely, provozovala autobusovou dopravu pro turisty, připravovala divadelní a hudební vystoupení v římském divadle v Sabrathe, a dokonce organizovala i Velkou Cenu automobilů v Melaze.

Na začátku druhé světové války žilo v Libyi již asi 120 tisíc Italů a dle Balbova projektu měl jejich počet dosáhnout v 60. letech až půl milionu. Od roku 1937 zahájila italská vláda proces integrace Libye do Italského Království. Libye se postupně přeměňovala z kolonie na italský region rovnocenný s regiony evropskými. Dne 9. ledna 1939 se Libye definitivně stala rovnoprávnou součástí Italského království. Následně pak tvořila součást tzv. „Velké Itálie“ a byla nazývána „Čtvrtý Břeh“. Všichni její obyvatelé obdrželi italskou státní příslušnost.³⁰

Konec druhé světové války přinesl i konec koloniální nadvlády v Libyi. Při podpisu mírové dohody v roce 1947 byla Itálie donucena vzdát se všech

²⁷ WRIGHT (1981): 38

²⁸ PRESTOPINO, Francesco. *Una pagina della colonizzazione demografica della Libia (1938-1959)* [online]. 1995 [cit. 20.3.2012] dostupné na <http://www.ernandes.net/prestopino/cason.htm>

²⁹ McLAREN (2006): 18

³⁰ WRIGHT (1981): 39

svých kolonií včetně Libye.³¹ Pro Italy žijící v Libyi začalo těžké období, poznamenané vlnou emigrací.

Ještě v roce 1962 žilo v Libyi asi 35 tisíc Italů, avšak po státním převratu, vedeném plukovníkem Kaddáfím v roce 1969, jich bylo více než 20 tisíc nuceno okamžitě opustit veškerý majetek a ekonomické aktivity.³² Po znárodnění italských společností zůstal v Libyi jen malý počet Italů, který ještě poklesl v roce 1986 následkem politické krize mezi Spojenými státy a Libyí. Jejich počet tak dosáhl historického minima 1500 obyvatel tj. méně než 0,1% celkového obyvatelstva.

3 VZTAHY OD ROKU 1951 AŽ PO 2011

Vzájemné vztahy mezi Itálií a Libyí prošly od roku 1951 (od počátku nezávislosti Spojeného království Libye) různými obdobími. Obzvláště složité byly tyto vztahy v průběhu prvních dvaceti let trvání Libyjské arabské republiky. Zásadní problémy se týkaly majetku zkonfiskovaného italským společenstvem i soukromým osobám v roce 1970, a libyjských požadavků na úhradu škod způsobených válkou a kolonizací. Neshody se vyhrotily v roce 1986 následkem amerického útoku na Tripolis a Bengháží a libyjského bombardování ostrova Lampedusa.³³

Vztahy mezi oběma zeměmi se začaly postupně zlepšovat od roku 1998, od uzavření dohody mezi Dinim a Mountasserem, která otevřela cestu ke smíření, až do podepsání „Smlouvy o přátelství a vzájemné spolupráci“ v Bengháží v roce 2008. Kaddáfího Libye se tak stala spojencem Itálie na severoafrickém pobřeží a také jedním z hlavních dodavatelů energií až do započetí libyjské občanské války.

³¹ WANISS, KARLBERG (2007): 14

³² *Italians plan to see Libya once again* [online]. The New York Times, 2004 [cit. 23.3.2012]. dostupné na http://www.nytimes.com/2004/10/21/world/europe/21iht-italy.html?_r=1

³³ MEZRAN, VARVELLI (2012): 110

3.1 Vyhlášení nezávislosti

Po II. světové válce došlo k obsazení tehdejší italské kolonie Spojeným královstvím a Francií. Obě země si rozdělily území mezi sebe dle historických regionů, Britům připadlo Tripolsko a Kyrenaika, zatímco Francouzům Fezzán. V roce 1947 se Itálie definitivně vzdala svých nároků na Libyi a OSN oficiálně uznalo toto nové rozdělení.³⁴

V roce 1949 OSN přijalo usnesení, dle kterého se měla Libye stát nezávislou do konce roku 1951. K vyhlášení nezávislosti došlo 24. prosince 1951, vzniklo tak Spojené království Libye. Jednalo se o federaci tří historických regionů Tripolska, Kyrenaiky a Fezzánu.³⁵

V roce 1956 Itálie uzavřela s Libyjským královstvím smlouvu o převedení vlastnictví všech infrastruktur postavených Italy v Libyi a o zaplacení škod způsobených okupací.³⁶

Libyjské království trvalo až do 1. září 1969, kdy po státním převratu vedeném Muammarem Kaddáfím byl svržen král Idris I. a ustavena Libyjská arabská republika.³⁷

3.2 Kaddáfího revoluce

Státní převrat v roce 1969, který znamenal nastolení vlády Kaddáfího, vedl k znovuotevření sporů s Itálií týkajících se koloniální minulosti. Nová vojenská junta využívá Itálii jako tzv. „vnějšího nepřítele“ k získání podpory uvnitř země a k posílení své moci. Jejich propagandy se týkaly zejména konfiskace majetku a vystěhování Italo-Libyjců a stanovení tzv. „dne pomsty“.

Základním problémem politických vztahů zůstával libyjský požadavek na náhradu škod způsobených Itálií v průběhu kolonizace a během válek vedených na libyjském území. Tato otázka vyvolala řadu diskuzí, neboť

³⁴ SIMONS (1993): 141

³⁵ MELE (2011): 13-15

³⁶ MELE (2011): 19

³⁷ MELE (2011): 22-23

současná Libye byla mezinárodně uznaná jako součást italského území. Veškeré škody způsobené vojenskými operacemi ve 20. a 30. letech, jako i druhou světovou válkou v severní Africe, byly tedy škody způsobené na italském území a nikoli na území jiného státu. Kromě toho žádný evropský stát dosud neplatil peněžní obnos za předpokládané škody plynoucí z koloniálního vlastnictví území, které se osvobodilo.³⁸

Ve stejné míře by naopak Itálie mohla požadovat od současné libyjské vlády úhradu škod způsobených libyjskými rebeliemi v období kolonizace. Požadavky tohoto typu byly nakonec odloženy. Hlavním motivem bylo udržení dobrých politických vztahů z celé řady důvodů, jakými byly těžba ropy zahájená ENI v Libyi v roce 1956, nebo také možnost spolupráce v boji proti fundamentalismu a terorismu a v hledání stability ve Středozeří.

V roce 1970 po libyjské revoluci více než dvacet tisíc italských občanů trvale žijících v Libyi bylo vyhoštěno ze země a veškerý jejich majetek byl zkonfiskován. Došlo tak k porušení italsko-libyjské dohody z roku 1956, uzavřené na základě usnesení OSN z roku 1950, které podmiňovalo nezávislost Libyjského království respektováním práv a zájmů menšin žijících v zemi.³⁹

Hodnota zkonfiskovaného majetku byla vyčíslena italskou vládou v roce 1970 na 200 miliard lir pouze za hmotné statky, v případě započítání i hodnot bankovních vkladů a různých podnikatelských a řemeslnických aktivit přesahovala tato částka více než 400 miliard lir (tj. po přechodu na euro více než tři miliardy eur).⁴⁰ Za celých čtyřicet dva let nebylo nikdy přijato žádné opatření, které by zajišťovalo adekvátní náhradu za konfiskaci v roce 1970. Poškození mohli využít pouze italských zákonů, dle kterých měli právo na odškodnění všichni italští občané, kteří přišli o svůj majetek v zahraničí.

Konfiskaci majetku obhajoval Kaddáfí jako částečnou úhradu všech škod plynoucích z kolonizace, jakousi zálohu z celkově požadovaného obnosu. Italská vláda naopak nikdy nevyžadovala na Libyi dodržení uzavřené

³⁸ BUCCIANI (1999): 41-42

³⁹ MELE (2001): 36-39

⁴⁰ MELE (2011): 43

dohody, ani nikdy oficiálně nevyčíslila libyjské vládě hodnotu veškerého zkonfiskovaného majetku (i kdyby jen za účelem snížení požadavků plukovníka Kaddáfího). Ani v dohodě mezi Dinim a Mountasserem v červenci 1998, která měla uzavřít celou tuto kapitolu, nepadla jediná zmínka o hodnotě majetku, který byl zabaven Italům.

Dosud nebyly upraveny ani podmínky vstupních víz do Libye. Po počátečním nadšení vycházejícím z návštěvy ministerského předsedy Silvia Berlusconiho u Kaddáfího v roce 2004, kdy se zdálo, že je tento problém překonán, nedošlo k výrazným změnám.

I nadále mohli italští občané vyhoštění v roce 1970 jet do Libye pouze po dovršení 65 let a jen na organizovaný zájezd se vstupními povoleními v obou jazycích.⁴¹ Na ochranu zájmů vyhoštěných Italů vznikla asociace AIRL⁴².

Občas se setkáváme s pojmem „úvěry italských společností v Libyi“, který bývá chybně spojován s událostmi roku 1970. Ve skutečnosti se jedná o ekonomické aktivity po roce 1970, nejstarší z počátku 80. let minulého století a nejnovější z počátku 21. století. Důvodem platební neschopnosti Libye vůči italským podnikatelům nepramení z politicky motivované snahy je poškodit, ale z obchodních a administrativních nepořádků. Jedná se o rozdílné případy týkající se mnoha italských společností.⁴³

Italská vláda v duchu uzavření minulosti požádala v roce 2000 věřitele různých libyjských společností o zveřejnění jejich situace, aby bylo možné zahájit obchodní jednání týkající se hodnoty úvěrů. Celková dlužná částka byla vyčíslena na 600 miliónů eur.⁴⁴ Započala tedy velmi složitá jednání. Libyjci žádali, aby italská strana částku přehodnotila, poté ji nechali přepočítat svými odborníky, kteří došli k částce zcela odlišné. Po vytrvalém naléhání ze strany

⁴¹ *Esuli, dietrofront della Libia Rientrano solo gli over 65* [online]. Corriere della Sera. 2005 [cit. 22.6.2012] dostupné na http://www.airl.it/visti_libia.php

⁴² AIRL – Associazione Italiani Rimpatriati dalla Libia – Asociace Italů vyhoštěných z Libye, kde se narodili a žili. AIRL zastupuje a brání práva všech vyhoštěných Italů. Od roku 1972 bojuje za dokončení procesu odškodnění, svůj boj zakládá na přesných právních a morálních základech.

⁴³ TRAINI, Marco. *Libia, bel suol di business* [online]. 2008 [cit. 15.6.2012] dostupné na <http://palegal.it/uploads/pdf/art10.pdf>

⁴⁴ TRAINI, Marco. *Libia, bel suol di business* [online]. 2008 [cit. 15.6.2012] dostupné na <http://palegal.it/uploads/pdf/art10.pdf>

Italů předložili Libyjci v roce 2004 návrh na úhradu, která byla přirozeně nižší než požadovaná částka (pod 600 milionů). Italští věřitelé tento návrh nepřijali a jednání se opět rozeběhla, aniž by však bylo dosaženo nějaké dohody.⁴⁵

3.3 Vojenská krize roku 1986

V devadesátých letech Kaddáfí za účelem protiizraelské a protiamerické politiky podporoval teroristické skupiny, jakými byli irská IRA nebo palestinské „Černé září“. Byl také obviněn z přípravy atentátů na Sicílii, ve Skotsku a ve Francii. Stal se nepřítelem číslo jedna pro Spojené státy americké.

Dne 15. dubna 1986, na základě rozhodnutí prezidenta Ronalda Reagana, americké vojenské jednotky zaútočily na Kaddáfího. Při silném bombardování byla zabita plukovníkova adoptivní dcera a jeho dva synové byli zraněni, ale on sám zůstal netknut.⁴⁶ Kaddáfí byl včas varován před útokem ze strany tehdejšího italského ministerského předsedy Bettina Craxiho.⁴⁷

O dvacet let později vyšla najevo fakta, dle kterých Craxi preventivně varoval Kaddáfího před americkým útokem na Tripolis. Jedná se o rekonstrukci událostí odpovídající tehdejšímu postojům italské vlády. Ta považovala americké vměšování, ač vyvolané libyjskou politikou na podporu terorismu, za nevhodné. Tato teze však současně nevysvětluje, jak mohl Craxi vědět dva dny předem o plánovaném útoku na Tripolis. V té době byl vyslán VI. námořní flotilou na otevření zálivu v Syrtě. Navíc se neustále tvrdilo, že ani italská, ani žádná jiná vláda států NATO, s výjimkou britské, nebyla zahrnuta do příprav útoku. V poslední době se však objevilo přímé svědectví diplomatického poradce Craxiho, ambasadora Antonia Badiniho. Podle něho vyslal Reagan Verona Walterse, aby informoval italskou vládu o plánovaném útoku na Kaddáfího. Poté, co se Craxi neúspěšně snažil odvrátit Spojené státy

⁴⁵ MELE (2011): 44

⁴⁶ *Apr 14, 1986: U.S. bombs Libya* [online]. History [cit.21.4.2012] dostupné na <http://www.history.com/this-day-in-history/us-bombs-libya>

⁴⁷ *Italy helped „save“ Gaddafi by warning of US air raid (Extra)* [online]. M&C, 2008 [cit.20.4.2012] dostupné na

http://news.monstersandcritics.com/europe/news/article_1440085.php/Italy_helped_"save"_Gaddafi_by_warning_of_US_air_raid__Extra__

od jejich úmyslu, rozhodl se zachránit život libyjského vůdce a zabránit tak prudkému zhoršení vztahů Itálie s Libyí.⁴⁸

3.4 Dohoda Dini – Mountasser

Kaddáfí postupně předkládal Itálii více či méně konkrétní požadavky. K posílení své moci často využíval zášti proti Italům, chtěl dát svému lidu pocit hrdosti a národní jednoty. Ve snaze vyjasnit si všechny otázky probíhala velmi pomalá a obezřetná jednání mezi diplomaciemi obou zemí. K bodu zlomu došlo 4. července 1998, kdy bylo v Římě podepsáno tzv. „Společné komuniké“, dokument který pojednával o zahájení plateb pocházejících z italské státní pokladny na odškodnění Libye. Dokument, což opětovně potvrzuje opatrnost, s jakou Itálie postupovala při řešení těchto problémů, nebyl nikdy poslán parlamentu k ratifikaci.⁴⁹

Dohoda zahrnovala sérii přímých akcí ze strany Itálie (např. vyhledávání příbuzných Libyjců deportovaných do Itálie, pomoc při odstraňování min, pomoc poškozeným a zraněným Libyjcům), ale také realizaci ekonomických projektů na podporu smíšené společnosti, které by shromažďovaly příspěvky z různých veřejných i soukromých zdrojů, italských i libyjských.

V dohodě mezi Dinim a Mountasserem, která měla uzavřít veškeré neshody mezi oběma zeměmi, se však neobjevila jediná poznámka týkající se hodnoty majetku zkonfiskovaného Italům.

⁴⁸ NIGRO, Vincenzo. *Andreotti e il ministro libico confermano „Craxi avvertì Gheddafi del bombardamento Usa“* [online]. Repubblica, 2008 [cit.19.3.2012] dostupné na <http://www.repubblica.it/2008/05/sezioni/esteri/libia-italia/attaccousa-conferma/attaccousa-conferma.html>

⁴⁹ WANISS, KARLBERG (2007): 41

3.5 Usmíření po roce 2000

Aplikace „Společného komuniké“ postupovala velmi pomalu. V roce 2001 si obě strany uvědomily, že touto cestou nedojdou v blízké budoucnosti k uzavření veškerých neshod.

Do popředí se dostala myšlenka jakéhosi „symbolického gesta“ (později nazvaného „Velké gesto“), tj. uspokojení libyjských požadavků.⁵⁰ Mělo zabránit opakovaným výhrůžkám a únosům italských podnikatelů a podobným jiným událostem. Je třeba říci, že tyto akce zřejmě vůbec nesouvisely se vzájemnými vztahy mezi zeměmi. Pravděpodobně vycházely z ekonomických a obchodních neshod, při kterých se někteří Italové snažili oklamat Libyjce, a ti se pak bránili pomocí různých klanů, se kterými byli ve spojení.

Postupně myšlenka symbolického gesta nabývala konkrétní podoby, hovořilo se o onkologické nemocnici pod dohledem nejlepších italských specialistů, objektu, který by vyžadoval investici 60 milionů euro ze strany italské vlády. Idea onkologické nemocnice začala nabývat konkrétní podoby a byla představena při setkání Silvia Berlusconiho a plukovníka Kaddáfího 28. října 2003.⁵¹

Libyjskému vůdci však nabídka nemocnice nestačila a požadoval něco hodnotnější, jako byla stavba dálnice podél libyjského pobřeží od tuniských hranic až po hranici s Egyptem. Hodnota dálnice byla odhadovaná na 1,5 – 6 miliard euro (v závislosti na projektu a využívaných zdrojích). Tento požadavek byl následně několikrát projednáván. Technická schůzka, která proběhla v prosinci 2004, skončila však bezvýsledně, neboť italská strana nemohla přijmout tak velký politický a finanční závazek na výstavbu celé dálnice.⁵²

V roce 2004, v průběhu návštěvy tehdejšího ministerského předsedy Silvia Berlusconiho, plukovník Kaddáfí potvrdil, že den 7. října, dosud slavený v Libyi jako „Den pomsty“, bude nyní oslavován jako „Den přátelství“ mezi

⁵⁰ GAZZINI, Claudia. *Il "grande gesto" dell'Italia verso la Libia* [online]. Limes, 2008 [cit. 15.6.2012] dostupné na <http://temi.repubblica.it/limes/il-grande-gesto-dellitalia-verso-la-libia/4828>

⁵¹ CECCUZZI, Franco. *Italia e Libia: i trattati bilaterali* [online]. 2009 [cit. 2.3.2012] dostupné na <http://www.francoceccuzzi.it/wordpress/?p=2914>

⁵² Ibid.

oběma zeměmi. I přesto byl i v následujících letech, jak ze strany autorit, tak ze strany informačních zdrojů v Libyi nadále nazýván „Dnem pomsty“.⁵³

Během televizního rozhovoru dne 15. února 2006 pro kanál TG1 si ministr Roberto Calderoli oblékl tričko se zobrazením karikatury Mohammeda. Rozhovor zabývající se tématem svoboda projevu v Evropě, byl veden v důsledku publikací karikatur Mohammeda uvedených v Jyllands-Posten. Ukázky z pořadu byly následně přenášeny všemi televizními zpravodajstvími RAI. Reakcí na Calderoliho čin byla násilná demonstrace před italským konzulátem v Benghází, kde bylo zabito jedenáct demonstrantů policií. Podle pozdějších svědectví samotného Kaddáfího, vzpoura v Benghází nebyla zapříčiněna těmito obrázky, ale historickým italsko-libyjským sporem o vyrovnání škod způsobených kolonizací. Vzpoura, dle expertů pro politickou situaci na Středním východě, byla výsledkem postranních dohod s integralistickým hnutím potíraným libyjským režimem. Na výslovnou žádost prezidenta (Carla Azeglia Ciampiho), celé vlády i opozice podal Calderoli 18. února 2006 demisi. Případ s tričkem vyvolal i napětí v diplomatických vztazích mezi oběma státy. Italská ambasáda v Benghází nebyla znovu otevřena, jediné diplomatické zastoupení Itálie v Libyi zůstalo v Tripolisu.⁵⁴

Po nástupu Romana Prodiho do funkce ministerského předsedy se vláda vrátila s velkou pozorností k otázce italsko-libyjských neshod. V otázkách jednání o odškodnění, zejména pak stavby dálnice, se Itálie v této době snažila dosáhnout nějakého objektivního výsledku ve snaze uspokojit požadavky Kaddáfího. Atmosféra ale dosud neuzrála do té míry, aby byla možná návštěva libyjského vůdce v Itálii.

⁵³ *Gheddafi ripristina la <<giornata della vendetta>>* [online]. Corriere della Sera, 2005[cit. 22.6.2012] dostupné na http://archiviostorico.corriere.it/2005/ottobre/12/Gheddafi_ripristina_giornata_della_vendetta_co_9_051012055.shtml

⁵⁴ PARAGONE, Gianluigi. *Gheddafi minaccia: "Guai a coi fate Calderoli ministro"* [online]. Libero, 2008 [cit. 24.6.2012] dostupné na <http://www.airl.it/articoli.php>

3.6 Oficiální návštěvy Kaddáfího v Itálii

Poprvé přijel Kaddáfí na státní návštěvu do Itálie dne 10. června 2009. Strávil zde tři dny, i když jeho návštěva vyvolala vlnu nesouhlasu a celou řadu polemik. Navštívil palác Campidoglio, La Sapienza (kde se střetl s protesty studentského hnutí ONDA) a sídlo Confindustrie. Během své návštěvy se setkal s nejvyššími italskými představiteli (s prvním ministrem Silviem Berlusconiem a prezidentem Giorgioem Napolitanem, předsedou Senátu Renatem Schifanim a předsedou komory Gianfrancem Finim). Během státní návštěvy měl Kaddáfí na své uniformě připevněnou fotku Omara al-Muchtára, hrdiny libyjského, protiitalského odboje, což jen posílilo vlnu nevolí.⁵⁵

Proti návštěvě Kaddáfího se postavily zejména strany demokratická a „Italia dei Valori“ („Hodnoty Itálie“).⁵⁶ Proběhla řada protestních akcí po celé Itálii organizovaných aktivisty za lidská práva a Mezinárodní stranou radikálů. Zvláště negativní postoj ze strany vlády k přípravám návštěvy libyjského vůdce zaujali italští radikálové, kteří v čele s poslancem Matteem Mecaccim a senátorem Marcem Perducou připravili protestní manifestaci uvnitř auly Senátu i venku před budovou. Tyto akce vedly k přesunutí místa, kde měl Kaddáfí přednést svoji řeč, ze Senátu do méně prestižního sálu Zuccari v paláci Giustiniani.⁵⁷

Kaddáfího projev, zejména pak některé jeho pasáže, vyvolal vlnu polemik. Jako příklad stojí za zmínku tyto fráze:

„Spojené státy jsou stejnými teroristy jako Bin Ládín, udělaly z Iráku islámskou zemi a diktatury nejsou žádným problémem, pokud dělají lidem dobře.“

⁵⁵ *Gheddafi a Roma, tenda nella Villa polemica: „Tripoli viola i diritti umani“* [online]. Repubblica, 2009 [cit. 10.5.2012] dostupné na <http://www.repubblica.it/2009/06/sezioni/esteri/gheddafi-italia/gheddafi-italia/gheddafi-italia.html>

⁵⁶ *Italia-Libia; Idv contro Gheddafi al Senato: E' tempio democrazia* [online]. L'eco di Bergamo, 2009 [cit. 7.5.2012] dostupné na <http://www.ecodibergamo.it/stories/Cronaca/136334/>

⁵⁷ „Ora siamo amici“. *Ma il discorso di Gheddafi in Senato salta* [online]. Rai News, 2009 [cit.] dostupné na <http://www.rainews24.rai.it/it/news.php?newsid=120946>

„Jaký je rozdíl mezi americkým útokem v roce 1986 na naše obydlí a teroristickými akcemi Bin Ládina?“⁵⁸

Libyjský vůdce se vrátil do Itálie opět 16. listopadu 2009, aby se zúčastnil setkání FAO⁵⁹. Během svého římského pobytu zorganizoval několik přednášek na téma islám a korán. Kaddáfí si vyžádal od římských agentur cca 500 hostesek (požadoval dívky pěkného vzhledu, minimálně 170cm vysoké, ve věku 18 – 35 let), které by se za úplatu zúčastnily jeho přednášek.⁶⁰ Svoji další návštěvu pak plukovník započal 29. srpna 2010, aby zde oslavil druhé výročí podepsání „Smlouvy o přátelství mezi Itálií a Libyí“. Ačkoli neměl žádnou kvalifikaci, co se týče tzv. „náboženských věd“, i při tomto pobytu dává lekce islámu a koránu, opět asi pro 500 placených účastnic. „Islám by se měl stát náboženstvím celé Evropy“ hlásal Kaddáfí na svých přednáškách.⁶¹ I v tomto případě přítomnost libyjského vůdce vyvolala v Itálii řadu rozporů. Především senátor Marco Perduca (člen kandidátky Emma Bonino – Pravicová strana) a italští radikálové protestují proti pobytu Kaddáfího v kasárnách pojmenovaných na památku italského hrdiny „Salvo d'Acquisto“. Aby se zamezilo pobytu Kaddáfího v těchto kasárnách, byl dokonce zorganizován flash mob⁶² ⁶³.

⁵⁸ Gheddafi: „Usa some Bin Laden Partitismo aborto della democrazia“ [online]. Repubblica, 2009 [cit.22.3.2012] dostupné na <http://www.repubblica.it/2009/06/sezioni/esteri/gheddafi-italia/gheddafi-senato/gheddafi-senato.html>

⁵⁹ Food and Agricultural Organization (Organizace pro výživu a zemědělství), specializovaná agentura OSN, jejímž cílem je zajištění dostatku potravin a pitné vody pro obyvatelstvo rozvojových zemí.

⁶⁰ Gheddafi recluta 500 hostess per il vertice Fao [online]. Informazione, 2009 [cit.22.3.2012] dostupné na <http://www.informazione.it/a/84D13E1E-B99B-4AB9-896D-4DFB8971FDBB/Gheddafi-recluta-500-hostess-per-il-vertice-Fao>

⁶¹ „L'Europa sia islamica“ Ecco il Gheddafi show [online]. Libero, 2010 [cit.15.5.2012] dostupné na http://www.liberoquotidiano.it/news/477873/_L_Europa_sia_islamica__Ecco_il_Gheddafi_show.html

⁶² Flash Mob je nový termín pro krátkou nárazovou akci. V určitý čas, na určitém místě spontánně, jakoby náhodou probíhá setkání velkého množství lidí. Před setkáním je domluven jednoduchý zábavný úkol, který všichni zúčastnění plní. Stejně rychle, jak se dav objeví, tak rychle se skupina rozchází. Lidé se mezi sebou neznají a jen plní předem zadaný úkol.

⁶³ La storia di Gheddafi e Berlusconi: tutti gli affari e gli incontri politici [online]. Hai Sentito, 2010 [cit.15.5.2012] dostupné na <http://www.haisentito.it/articolo/la-storia-di-gheddafi-e-berlusconi-tutti-gli-affari-e-gli-incontri-politici/41711/>

3.7 Smlouva o přátelství a vzájemné spolupráci

Dne 30. srpna 2008 podepsali Kaddáfí a Berlusconi v Benghází Smlouvu o přátelství a vzájemné spolupráci⁶⁴. Ta byla ratifikována ze strany Itálie 6. února 2009, v Libyi pak 2. března při návštěvě Berlusconiho v Tripolisu. Tato smlouva přináší Itálii výrazné finanční závazky a nabízí obraz partnerství mezi oběma zeměmi.⁶⁵

Na základě této smlouvy Itálie zaplatí Libyi 5 milionů dolarů, jako kompenzaci za vojenskou okupaci. Na oplátku Libye přijme taková opatření, aby zabránila tajným emigracím ze svého pobřeží, a bude podporovat investice do italských společností.⁶⁶

Smlouva představuje ze strany Itálie definitivní přijetí libyjských požadavků na úhradu koloniálních škod formou stavby dálnice v délce dvou tisíc kilometrů, v hodnotě 3,5 miliardy euro, vyváženou pouze částečně uzavřením sporu s italskými společnostmi poškozenými Libyí v roce 1970 (hodnota poškození byla vyčíslena na pouhých 600 milionů).⁶⁷

Smlouva se skládá ze tří částí: principy, uzavření minulosti a sporů a partnerství.

1) Principy:

Část smlouvy týkající se principů vyvolala diskuse týkající se lidských práv a také kompatibility smlouvy s členstvím Itálie v NATO. Obzvláště odkaz na Chartu OSN a na Všeobecnou deklaraci lidských práv uvedený ve smlouvě by měl zajistit Itálii možnost vyžádat si respektování lidských práv v Libyi. Libye je součástí většiny mezinárodních dohod týkajících se lidských práv, s výjimkou Úmluvy o uprchlících z roku 1951. Je také členem Africké dohody o lidských právech a právech národů, která obsahuje pravidla chování k cizincům.

⁶⁴ Znění smlouvy v italštině dostupné na <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/090071.htm>

⁶⁵ RONZITTI (2009): 6

⁶⁶ DI ERNESTO (2010): 47-48

⁶⁷ DI ERNESTO (2010): 52-53

Smlouva mimo jiné říká, že každý její účastník je povinen zabránit násilným činům proti druhému, vycházejícím z vlastního území. Tato klauzule by mohla být interpretována na akce, které přináší hrozby nebo použití násilí v protikladu s mezinárodním právem. Například demonstrace na protest proti Libyi by nebyla považována za takovýto čin, zatímco by vznikl problém, pokud by např. flotila Spojených států vyplula z námořních základen v Itálii a plula do zálivu Sirte za účelem získání práv svobodných vod.

2) Uzavření minulosti:

Druhá část smlouvy týkající se uzavření minulosti výrazně finančně zatížila Itálii. Římská vláda se zavázala vybudovat infrastruktury v Libyi v hodnotě 5 miliard dolarů, formou investic v hodnotě 250 milionů dolarů po dobu dvaceti let. Veškeré práce by byly svěřeny italským společností a hospodaření s fondy by bylo řízeno přímo z Itálie.

3) Partnerství:

Tato část se týkala zvláštních iniciativ, které sice zatěžovaly finančně méně, ale opět šly na vrub Itálie. Byly jimi např. stipendia nebo rehabilitační program pro zmrzačené minovými výbuchy.

Nové partnerství mezi oběma zeměmi mohlo naopak pomoci italské ekonomice díky atraktivnosti přímých zahraničních investic v bankovním sektoru (formou svrchovaných libyjských fondů).

Příkladem toho je banka Unicredit. Akcie banky, které v době krize zaznamenaly hluboký pokles, byly v říjnu 2009 zakoupeny libyjskými svrchovanými fondy (4,9% akcií bankovní skupiny), které se tak staly druhým největším akcionářem skupiny za Nadací Cariverona.⁶⁸ Následně banka ohlásila nárůst kapitálu o 6 miliard dolarů, což vedlo ke zvýšení hodnoty cenných papírů na milánské burze.

⁶⁸ COSTA (2010): 4

3.8 Energetická spolupráce a nové ekonomické vztahy v letech 2008 – 2009

Dne 16. října 2007 italská energetická společnost ENI (Ente Nazionale Idrocarburi) a LNC (Lybian National Corporation) podepsaly dohodu, kterou prodloužily působení italských energetických společností v Libyi až do roku 2042, pro těžbu ropy a plynu dokonce do roku 2047.⁶⁹ V letech 2008 – 2010 proběhly obchody mezi Itálií a Libyí v hodnotě téměř čtyřiceti miliard.⁷⁰

Konec formuláře

V letech 2005 až 2009 vydala Itálie licence pro vývoz zbraní do Libye v hodnotě 276,7 milionů euro, z nichž celé tři čtvrtiny byly vyvezeny v průběhu let 2008 a 2009. Itálie se tak stala první zemí EU ve vývozu zbraní do Libye. Objem tohoto exportu byl tvořen hlavně vojenskými letadly, ale zahrnoval i bomby a elektronická zařízení.⁷¹ Poslední dodávka lehkých zbraní v hodnotě 8 milionů (dodávka proběhla přes Maltu) pocházela s továrny Pietro Beretta. Kdo autorizoval tuto dodávku, není dosud vyjasněno.⁷²

4 LIBYJSKÁ REVOLUCE V ROCE 2011

Itálie zpočátku zaujala ze všech evropských států nejméně kritický postoj k násilí páchanému Kaddáfího vládou. Tvrdé potlačování protestních akcí proti režimu mělo za následek více než tisíc mrtvých. Berlusconi nejdříve

⁶⁹ Oficiální zpráva o podepsání dohody je dostupná online na

http://www.eni.com/it_IT/media/comunicati-stampa/2007/10/eni-libyan-national-oil-16-10-07.shtml

⁷⁰ LIVINI, Ettore. *Un business da 40 miliardi per la Berlusconi-Gheddafi Spa* [online]. Repubblica, 2010 [cit.12.5.2012] dostupné na

http://www.repubblica.it/esteri/2010/08/28/news/il_cavaliere_e_gheddafi_una_spa_da_40_miliardi-6564512/

⁷¹ ROGERS, Simon. *EU arms exports to Libya: who armád Gaddafi?* [online]. Guardian, 2011

[cit.22.3.2012] dostupné na http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/mar/01/eu-arms-exports-libya?CMP=twf_fd

⁷² RETTMAN, Andrew. *Italy-Libya arms deal shows weakness of EU code* [online]. EU Observer, 2011 [cit.25.3.2012] dostupné na <http://euobserver.com/9/31915>

tvrdil, že nechce „vyrušovat“ Kaddáfího, aby později, po prvních stovkách padlých, označil za „nepřijatelné“ vojenské útoky na demonstranty.⁷³

Franco Frattini (ministr zahraničních věcí za vlády Berlusconiho) se nejvíce obával následků plynoucích z nárůstu emigrací. Proto podporoval myšlenku konstituční reformy Libye, kterou by uskutečnil vnitřní režim země. Tvrdil, že EU „nesmí zasahovat“ do procesu změn uvnitř arabského světa a vnucovat mu vlastní model demokracie.⁷⁴ Itálie byla jediným státem EU, který se postavil proti obvinění libyjské vlády z represálií. Tento postoj vyvolal vlnu nesouhlasu v celé Itálii. Nakonec se však Frattini připojil k podepsání dokumentu Evropské rady zahraničních věcí, kterým EU odsoudila libyjský režim. Italská diplomacie byla velmi kritizována za svůj proměnlivý postoj, kdy nejdříve souhlasila s různými arabskými režimy, aby se pak připojila k všeobecnému postoji EU.⁷⁵

Dne 26. února 2011, následkem nepřetržitých násilných akcí libyjské vlády vůči demonstrantům, někteří členové vlády (např. Ignazio La Russa a Franco Frattini) oznámili odstoupení Itálie od smlouvy s Libyí. Tento akt dosud nenabyl platnosti.

Itálie se následně zúčastnila vojenské operace Odyssey Dawn. Dala k dispozici ozbrojeným silám OSN sedm vojenských bází a osm letadel. Italská ambasáda v Tripolisu byla uzavřena a ochrana italských zájmů v Libyi byla svěřena Turecké ambasádě.⁷⁶

⁷³ PHILIPS, Leigh. *Italy and Czech Republic back Gaddafi despote bloodbath* [online]. EU Observer, 2011 [cit.8.3.2012] dostupné na <http://euobserver.com/9/31842>

⁷⁴ *Autodeterministi dell'ultima'ora* [online]. Presseurop, 2011 [cit.8.3.2012] dostupné na <http://www.presseurop.eu/it/content/blog/511301-autodeterministi-dellultimora>

⁷⁵ BONANNI, Andrea. *L'ira della Ue contro la Farnesina „Nin può difendere un dittatore“* [online]. Repubblica, 2011 [cit.8.3.2012] dostupné na http://www.repubblica.it/esteri/2011/02/22/news/ira_ue-12753847/

⁷⁶ SARZANINI, Fiorenza. *L'intelligence : è il prima ritorsione* [online]. Corriere della Sera, 2011 [cit.8.3.2012] dostupné na http://www.corriere.it/esteri/11_marzo_21/Intelligence-allerta-sarzanini_78553818-5389-11e0-9775-d7937a6c081d.shtml

4.1 Důvody revoluce

Vzpoury v arabském světě, které se označují jako Arabské jaro, začaly nejprve v zemích se zoufalými ekonomickými podmínkami. Postupně se však rozšířily i na bohaté země, jakými byly Bahrajn a Libye. Libyjské bohatství bylo dvojnásobně vyšší než Tunisu a převyšovalo i Turecko, Rumunsko nebo Brazílii.⁷⁷

Důvody občanské války v Libyi je třeba hledat v rozdílu mezi prudkým ekonomickým rozvojem, který vedl k modernizaci celé země a přetrváváním zastaralého politického režimu.

Libye byla ovládána více než 40 let plukovníkem Muammarem Kaddáfím. Jeho politický systém se na rozdíl od dvou sousedních zemí Egypta a Tunisu nesnažil vystupovat jako demokratický. Nikdy se zde nekonaly volby, ani zde neexistovaly žádné politické strany. Zákon číslo 71 ukládal trest smrti každému, kdo by se chtěl sdružovat v zákonem zakázaných společenstvích a organizacích.⁷⁸

Libyjský režim neznamenal pouze sílu a násilí, zakládal se i na určité sociální dohodě znamenající, že obyvatelstvo profitovalo z bohatství pocházejícího z ropy za cenu udržení moci v rukou plukovníka. Ropné bohatství umožnilo bezplatné vzdělání, bydlení a zdravotnictví pro všechny obyvatele země. Výrazně se zlepšily i podmínky žen, které získaly stejná práva de jure a de facto (tj. principiálně a v praxi). Byla zakázána polygamie. I přes limitovaný přístup na internetovou síť, došlo k velkému otevření země vůči okolnímu světu týkajícímu se zejména pracovních možností v sousedních zemích. Ale i zde technologická revoluce, velké demografické změny, nárůst nezaměstnanosti a téměř neexistující minulost, byly základem hluboké občanské nespokojenosti.

⁷⁷ DE MARCHI, Emanuela. *I "Perché" della rivolta libica. E perché l'Occidente non interviene* [online]. Diritto do critica, 2011[cit. 22.6.2012] dostupné na <http://www.dirittodicritica.com/2011/02/22/gheddafi-libia-rivolta-motivi/>

⁷⁸ *World Report 2011: Libya* [online]. Human Rights Watch, 2011[cit. 12.5.2012] dostupné na <http://www.hrw.org/world-report-2011/libya>

Důvod, proč západní mocnosti ihned nezasáhly, je třeba hledat ve velkých rozdílech mezi situacemi v Libyi a u jejích sousedů v Tunisu a Egyptě. V těchto dvou zemích bylo přímé zapojení západních mocností velmi důležitou podporou vzbouřeného lidu. Z tohoto pohledu byl případ Libye zcela odlišný.

Západní země měly malé prostředky, aby vyvinuly tlak na režim, nebo snad jen nechtěly zničit vzájemné vztahy s touto zemí. Motivem byly obrovské zásoby ropy, z nichž 85% bylo prodáváno do Evropy.⁷⁹ Libyjská vláda navíc slíbila investovat 30 miliard dolarů do projektu modernizace vlastních infrastruktur.⁸⁰ Libyjský trh byl navíc velmi zajímavý pro západní země, které byly již po léta hlavními dodavateli zbraní. Od 11. září 2011 také západ úzce spolupracoval s Kaddáfím a to jak v boji proti terorismu, zejména v případě Al-Káidy v oblastí Magribu, tak v oblasti migrační politiky. Kaddáfí navíc zakládal svoji politiku na důležitosti přátelských vztahů s řadou zemí světa, aniž by byl závislý na jediné mocnosti, jako tomu bylo v případě Egypta.

Se Spojenými státy uzavřel v roce 2003 plukovník dohodu, ve které se zavázal k boji proti terorismu a k zastavení svého programu na výrobu zbraní hromadného ničení. Na oplátku Spojené Státy slíbily, že nikdy nebudou žádat změnu režimu v Libyi.⁸¹

Kaddáfí, v posledních třiceti letech své vlády, musel čelit řadě pokusů o převrat. Na rozdíl od Ben Alího nebo Mubáraka se mu vždy podařilo upevnit si důvěru lidu. Od devadesátých let docházelo nejčastěji ke vzpourám proti režimu v oblasti Benghazi. Kaddáfímu se vždy podařilo protesty potlačit a to i v období, kdy byl politicky mnohem slabší než v roce 2011.

Uvnitř státu se plukovník střídavě přikláněl k dvěma proudům radikálnímu a umírněnému, z nichž každý byl veden jedním z jeho synů. Celá léta tak využíval rozporů mezi oběma proudy k zajištění vlastní autority.

⁷⁹ *Libya: hydrocarbon production of ENI fell over 50%* [online]. Stock Market Today, 2011 [cit. 8.4.2012] dostupné na <http://www.stock-market-today.cc/financial-news/Libya--hydrocarbon-production-of-ENI-fell-over-50-.html>

⁸⁰ DE MARCHI, Emanuela. *I "Perché" della rivolta libica. E perché l'Occidente non interviene* [online]. Diritto di critica, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na <http://www.dirittodicritica.com/2011/02/22/gheddafi-libia-rivolta-motivi/>

⁸¹ *U.S.-Libya agreement on terror lawsuits paves way for new relations* [online]. The New York Times, 2008 [cit. 8.4.2012] dostupné na <http://www.nytimes.com/2008/08/14/world/africa/14iht-libya.4.15300826.html>

Budoucnost Libye však tolik nezávisela na obyvatelích a jejich touhách, jako na armádě. I v tomto případě hráli ozbrojené síly rozhodující úlohu v osudu revoluce. Kdyby zůstala armáda věrná plukovníkovi, mohl režim v Libyi přetrvat dodnes. Fakt, že se armáda nakonec připojila k lidu, znamenal pád vlády Muammara Kaddáfího.

4.2 Pád Muammara Kaddáfího

Za počáteční popud k revoluci je možno považovat výzvu k povstání na 17. února 2011, publikovanou na síti bloggerů, ke které se připojilo velké množství mladých Libyjců.⁸² První ohnisko protestů, bylo jako již v minulosti Benghází, ale manifestace se brzy rozšířily po celé zemi. Protivládní vzpoury v Benghází, a poté také v al-Bajdá, přinesly první oběti.⁸³

Tvrdé potlačování nepokojů ze strany vlády ještě zvýšilo vlnu nespokojenosti. Zabíjení civilních obyvatel vyvolalo nesouhlas i uvnitř armády a vedlo k připojení některých oddílů na stranu vzbouřenců.

Dne 18. února pokračovaly střety s opozicí již asi v osmi libyjských městech. Vzpoury, které vypukly i ve věznicích v Tripolisu a v Benghází, měly za následek uprchnutí velkého množství vězňů. Města Benghází a Derna byla obsazena vzbouřenci a armáda dostala rozkaz opustit tyto lokality.⁸⁴

Zatímco 19. února, podle odhadů Organizace na obranu lidských práv, počet mrtvých vzrostl na 84⁸⁵, protesty se rozšířily po celé zemi. Nejvíce mrtvých bylo zaznamenáno v Benghází, již v minulosti nejméně oddaném

⁸² MALAMOCCO, Sebastiano. *La fine di GHEDDAFI apre la PRIMAVERA ARABA anche alla LIBIA – Nelle difficoltà e nelle diversità di ciascun paese, è un PROCESSO di LIBERTA' e SVILUPPO che prosegue, e chiede la nostra collaborazione di europei* [online]. Geograficamente, 2011 [cit.11.4.2012] dostupné na <http://geograficamente.wordpress.com/2011/10/22/la-fine-di-gheddafi-apre-la-primavera-araba-anche-alla-libia-nelle-difficolta-e-nelle-diversita-di-ciascun-paese-e-un-processo-di-liberta%E2%80%99-e-sviluppo-che-prosegue-e-chiede-la-nostra-collab/>

⁸³ *Libia: scontri Bengasi, 38 feriti* [online]. ANSA, 2011 [cit.11.4.2012] dostupné na http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/topnews/2011/02/16/visualizza_new.html_1587538090.html

⁸⁴ *Libia: sito folio Gheddafi, 27 morti* [online]. ANSA, 2011 [cit.11.4.2012] dostupné na http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/mondo/2011/02/18/visualizza_new.html_1585843816.html

⁸⁵ *HRW: Libya security forces kill 84 in free days* [online]. Ahram Online, 2011 [cit.] dostupné na <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/5901/World/Region/HRW-Libya-security-forces-kill-in-three-days.aspx>

plukovníkovi a silně ovlivňovaném islámským bratrstvem Sanúsija. Naopak největší podporu nacházel Kaddáfí v Kyrenaice.⁸⁶

Armáda využívala ke krvavému potlačení rebelií i žoldáků afrického původu, z nichž většina přišla do Libye ze Súdánu. Důležitá byla i srbská pomoc bývalých členů „Červených Baretů“, jednotky založené srbským vůdcem Slobodanem Miloševićem ve spojení s Cizineckou legií.⁸⁷

Dne 21. února zasáhly boje také Tripolis, centrum moci libyjského diktátora. Při násilných střetech byla zapálena budova státní televizní stanice, policejní stanice i řada veřejných staveb. V hlavním městě došlo k velkému krveprolití, policie neoprávněně střílela do demonstrantů a dokonce proběhl i letecký útok na protestující lid. Ministr spravedlnosti odstoupil ze své pozice na protest proti obrovskému násilí.⁸⁸

V tomto období nikdo nevěděl, kde se reálně nacházel Kaddáfí. Libyjský diplomatický zástupce v Organizaci spojených národů požádal o mezinárodní zásah proti genocidě vedené režimem proti libyjskému lidu. Kaddáfí se objevil na několik sekund v nočním vysílání televize, aby vyvrátil zprávy o svém odjezdu.⁸⁹ Společnost ENI uzavřela plynovod Greenstream, který byl největším dodavatelem zemního plynu na Sicílii.⁹⁰

Zatímco opoziční síly ovládly východní města země, plukovníkovy jednotky udržovaly kontrolu nad hlavním městem. Kromě Kyrenaiky, Benghazí a Sirty (rodného města Muammara Kaddáfího) také velká část jihu země již byla v rukách povstalců. K boji proti Kaddáfímu se připojily i hlavní kmenová společenství, jakými byly Tebu, Tuareg atd.⁹¹

⁸⁶ << In Libia 10mila morti e 50mila feriti >> *Cirenaica issa bandiera della monarchia* [online]. Il Gazzettino, 2011 [cit. 23.4.2012] dostupné na <http://www.ilgazzettino.it/articolo.php?id=139643&sez=MONDO>

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ FOCERI, Vincenza. *Ghedaffi smentisce la fuga e attacca i ribelli: solo menzogne* [online]. Free News Online, 2011 [cit. 23.4.2012] dostupné na <http://www.freewsonline.it/2011/09/08/gheddafi-smentisce-la-fuga-e-attacca-i-ribelli-solo-menzogne-e-guerra-psicologica/>

⁹⁰ *L'Eni chiude il Greenstream, niente più gas dalla Libia all'Italia* [online]. Rai, 2011 [cit. 23.4.2012] dostupné na <http://www.grr.rai.it/dl/grr/notizie/ContentItem-8ddac46a-506a-4698-a014-6b625964bae5.html>

⁹¹ LIMES (2011)52-53

Kaddáfí vydal prohlášení k lidu, ve kterém mimo jiné říká, že trest smrti si zaslouží všichni ti, kteří se snaží jakýmkoli protiústavním činem změnit formu vlády. Jeho slova: „Nepřikázal jsem střílet do lidí, ale bude li to nutné, udělám to a vypálíme všechno“ vyvolala zděšení celého světa. Diktátor potvrdil, že se i nadále nachází v Tripolisu, a obvinil tajné služby zahraničních států z podpory revoluce.⁹²

Také další města na východu země a v Tripolsku, včetně velkých center Misuráty a Tobruku, byla obsazena opozicí. Cizinci urychleně opouštěli zemi. Rozpory uvnitř armády vedly k výraznému poklesu plukovníkovi moci. V tomto období neustále narůstá cena ropy vlivem nejisté a chaotické situace v Libyi a na celém Blízkém východě.⁹³

Kaddáfí, ukrytý v izolovaném podzemním bunkru v Tripolisu a obklopený jen několika málo věrnými, opět promluvil prostřednictvím telefonu k národu. K definitivnímu dobytí Misuráty došlo 25. února, následně byla zahájena bitva o Tripolis a obsazeno jeho letiště. Kaddáfího postupně začali opouštět i nejbližší spolupracovníci a připojili se k povstalcům.⁹⁴ Dne 27. února vyhlásilo vedení opozice v Benghází zrození Libyjské národní rady, jejímž úkolem bylo koordinovat činnost skupin povstaleckých oddílů a vládnout v oblastech osvobozených od režimu.⁹⁵

Začátkem března je Tripolis stále ještě v rukou starého režimu, který však nad zbytkem země už nemá žádnou moc. Jednotky stále věrné Muammaru Kaddáfímu se v tomto období pokusily o zvrát situace. Podařilo se jim znovu získat město Zawíja, velmi výhodně strategicky položené asi 50 km od Tripolisu. Dne 8. března opozice navrhla Kaddáfímu, aby se do 72 hodin

⁹² LIMES(2011)54-55

⁹³ *Perché la benzina costa così tanto?* [online]. Il Corsivo Quotidiano, 2012 [cit. 24.6.2012] dostupné na <http://ilcorsivoquotidiano.net/2012/03/02/1-2/>

⁹⁴ *Libia, Misurata in mano ai manifestanti* [online]. Arezzo Web, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na <http://www.arezoweb.it/notizie/speciale.asp?idnotizia=54213>

⁹⁵ *Ventitré morti a Misurata, al-Zawiyah in mano a ribelli. A Bengasi opposizione forma il Consiglio nazionale* [online]. Adnkronos, 2011 [cit.24.6.2012] dostupné na

http://www.adnkronos.com/IGN/News/Esteri/Libia-23-morti-a-Misurata-Al-Zawiyah-in-mano-ai-ribelli_311733680609.html

vzdal své moci výměnou za imunitu v procesu, který by obvinil diktátora ze zločinů proti lidskosti.⁹⁶

Od vypuknutí občanské války v Libyi klesla produkce ropy o více než 75%.⁹⁷

Dne 20. srpna opoziční jednotky dobyly okres Tajura na východ od Tripolisu. Následně 23. srpna povstalci napadli bunkr, ale po plukovníkovi a jeho synech zde nebyla ani stopa. Kaddáfí byl později lokalizován ve svém rodném městě Sirtě.⁹⁸

Také hlavní město padlo definitivně do rukou rebelů. Objevily se bohužel i zprávy o znásilňování žen pocházejících ze subsaharských oblastí, které našly útočiště v Libyi díky politice Muammara Kaddáfího.⁹⁹

Vojenské jednotky NATO zahájily dne 26. srpna NATO bombardování Syrti. Rodina plukovníka mezitím uprchla do Alžírsko.¹⁰⁰

Dne 1. září se v Paříži konalo shromáždění 63 delegací, které rozhodlo o okamžitém uvolnění 15 miliard dolarů z majetku nashromážděného režimem na pomoc novému vedení v Libyi.¹⁰¹ Jeho účastníci apelovali na přechodnou vládu, aby podporovala sjednocení národa. Přechodná rada se zavázala vytvořit v průběhu následujících osmi měsíců novou ústavu, po jejímž vydání by následovaly svobodné volby. Dne 20. října 2011 bylo po dvouměsíčním obléhání definitivně poraženo město Syrta, ve kterém se celé dva měsíce ukrýval Muammar Kaddáfí poté, co opustil Tripolis. Kaddáfí byl zajat živý, ale

⁹⁶ *Libia, l'ultimatum dei ribelli: Gheddafi lasci entro 72 ore* [online]. Sky, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na http://tg24.sky.it/tgLibia24/mondo/2011/03/08/libia_gheddafi_trattative_insorti_ribelli_tripoli_guerriglia.html

⁹⁷ *Anatomia dei fondi sovrani libici* [online]. Geopoliticamente, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na <http://geopoliticamente.wordpress.com/2011/03/04/anatomia-dei-fondi-sovrani-libici/>

⁹⁸ *Tripoli in mani ai ribelli, giallo su Gheddafi* [online]. Dailymotion, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na http://www.dailymotion.com/video/xknp7c_tripoli-in-mano-ai-ribelli-giallo-su-gheddafi_news

⁹⁹ CREMONESI, Lorenzo. *Africani, i reietti della nuova Libia* [online]. Corriere della Sera, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na http://www.corriere.it/esteri/11_settembre_05/africani-cacciati-dai-ribelli-Cremonesi_c9f4d84a-d7f0-11e0-af53-ed2d7e3d9e5d.shtml#.TmZz_n5dA60.facebook

¹⁰⁰ KLEKNER, Radim. *Kaddáfího rodina prchla do Alžírsko, syn Chamis padl* [online]. Aktuálně, 2011 [cit. 25.4.2012] dostupné na <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/afrika/clanek.phtml?id=712278>

¹⁰¹ *Gheddafi: "Mettete Libia a ferro e fuoco" conferenza internazionale su ricostruzione* [online]. Repubblica, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na http://www.repubblica.it/esteri/2011/09/01/news/libia_russia_riconosce_cnt-21099424/

okamžitě, byl lynčován k smrti.¹⁰² Zajat a následně popraven byl i jeho syn Mutassim Kaddáfí, který vedl vojenské jednotky v Sirtě¹⁰³. Zabit byl i ministr obrany generál Abú Bakr Junis Džabr. Těla všech tří mrtvých mužů byla odvezena do Misuraty a veřejně vystavena. Následně byl zajat i druhý plukovníkův syn Sajf al-Islám při svém útěku do Nigérie. Pozůstatky Muammara Kaddáfího a jeho syna byly pak pohřbeny na tajném místě.¹⁰⁴

4.4 Poslední dopis Kaddáfího Berlusconi

V době kdy byl Kaddáfí již stíhán jednotkami NATO, přechodnou libyjskou vládou i mezinárodním trestním soudem stále udržoval vztah se svým „italským přítelem“ Berlusconi.

5. srpna 2011 mu napsal poslední dopis, ve kterém ho žádal: „Zastav bombardování, které zabíjí naše libyjské bratry a naše děti“. Dopis zasláný italskému premiérovi se objevil na webových stránkách francouzského týdeníku Paris Match: „Milý Silvio“, pokračoval, „jsem překvapen chováním přítele, se kterým jsem sdílel dohodu o přátelství mezi našimi národy, doufal jsem, že se budeš přinejmenším zajímat o fakta a budeš se snažit o zprostředkování dříve, než podpoříš tuto válku. Neobviňuji tě z toho, za co nejsi odpovědný, protože vím, že jsi nepodporoval tuto zločinnou akci, která nedělá čest ani tobě ani italskému lidu. Ale věřím, že máš ještě možnost zařadit zpátečku a nechat převládnout zájmy našich dvou národů“.¹⁰⁵

Těmito slovy se snažil Kaddáfí přimět Berlusconiho, aby jednal se svými západními spojenci o zastavení bombardování. I když zpočátku nechtěl, tlak

¹⁰² *Il colonnello Gheddafi ucciso a Sirte braccato dai ribelli, li implora: "Non sparate"* [online].

Repubblica, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na

http://www.repubblica.it/esteri/2011/10/20/news/gheddafi_ucciso-23585694/

¹⁰³ *Libia, CNT: "Uciso Gheddafi" Obama "Fine di un doloroso capitolo"* [online]. Repubblica, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na http://www.repubblica.it/esteri/2011/10/20/dirette/libia_cnt_catturato_gheddafi-23556755/

¹⁰⁴ *Televize ukázala údajnou pohřební ceremonii za Kaddáfího* [online]. Novinky, 2011 [cit. 24.6.2012] dostupné na <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/248609-televize-ukazala-udajnou-pohrebni-ceremonii-za-kaddafiho.html>

¹⁰⁵ *<<Caro amico Berlusconi...>> L'ultima lettera di Gheddafi* [online]. L'Unità, 2011 [cit.22.5.2012].

dostupné na <http://www.unita.it/mondo/amico-berlusconi-salvami-l-ultima-lettera-di-gheddafi-1.345507>

spojenců nakonec premiéra přiměl k tomu, aby nejdříve poskytl italské základny letadlům a plavidlům NATO, později se k útokům připojilo i italské letectvo.

Na francouzských stránkách se objevila provokativní otázka, jak byla doručena tato zpráva, zda to bylo prostřednictvím tajného agenta SISMI (Servizio per le informazioni e la Sicurezza Militare, zpravodajská agentura působící v Itálii v letech 1977 až 2007, od 1. srpna 2007 nahrazena AISE) nebo nájemního žoldáka ve službách Kaddáfího. Tato nepohodlná zpráva byla ve skutečnosti doručena prostřednictvím ředitele agentury pro eskortní servis se sídlem v ulici Via Veneto v Římě. Jednalo se o stejnou agenturu, která dodávala dívky na Kaddáfího přednášky v Římě a na jeho časté návštěvy u Berlusconiho.¹⁰⁶

4.5 Postoj italských politiků ke smrti Kaddáfího

Názory italských politiků na smrt Muammara Kaddáfího se různily. Premiér Berlusconi ji okomentoval latinskými slovy: „Sic transit gloria mundi“, kterou lze přeložit jako: „Jak pomíjívá je sláva tohoto světa“. Premiér ještě připojil: „nyní válka skončila“. Jeho fráze vyvolaly řadu polemik. Tvrdě je odsoudili někteří představitelé IDV (Italia dei Valori), jako např. Fabio Evangelisti, který označil Berlusconiho latinskou citací za vulgární a současně děsivou, jakési opožděné distancování se od Kaddáfího režimu.¹⁰⁷

Prezident této strany Massimo Donadi dodal: „Nerozumíme, co má co do činění sláva s Kaddáfím, nelítostným diktátorem. Berlusconi by si měl

¹⁰⁶ <<Caro amico Berlusconi...>> *L'ultima lettera di Gheddafi* [online]. L'Unità, 2011 [cit.22.5.2012]. dostupné na <http://www.unita.it/mondo/amico-berlusconi-salvami-l-ultima-lettera-di-gheddafi-1.345507>

¹⁰⁷ *Berlusconi:<<Sic transit gloria mundi>>* [online]. Corriere della Sera, 2011 [cit. 22.5.2012]. dostupné na http://www.corriere.it/esteri/11_ottobre_20/reazioni-morte-gheddafi-berlusconi_99bc1748-fb17-11e0-b6b2-0c72e0c777.shtml

uvědomit, že zastupuje italské občany a zamyslet se, jakou váhu mohou mít jeho slova v zahraničí“.¹⁰⁸

Ke smrti libyjského vůdce se vyjádřili všichni nejvyšší představitelé státu jako Napolitano, Schifani a Fini. Smrt diktátora znamenala dle nich uzavření dramatické kapitoly dějin Libye, vyjádřili přání, aby se podařilo vybudovat novou zemi svobodnou a jednotnou.

K situaci se vyjádřila také celá řada ministrů. Prvním z nich byl ministr zahraničí Franco Frattini, který považoval odstranění Kaddáfího za velké vítězství libyjského lidu, ke kterému bohužel došlo tragickým způsobem, protože diktátor se až do poslední chvíle odmítal vzdát mezinárodní spravedlnosti. Vysvětlil, že veškeré operace vedoucí k zadržení a následné smrti Kaddáfího byly vedeny pouze přechodnou vládou. Role Itálie v libyjské občanské válce sloužila jen na podporu těchto aktivit.¹⁰⁹

Ministr obrany Ignazio La Russa poukázal na nezbytnost pomoci Libyi v její demokratické přeměně, v přijetí konvencí týkajících se lidských práv a v rozvoji obchodních vztahů, zejména s Itálií.¹¹⁰

Představitelé Demokratické Strany (Pierluigi Bersani a Massimo D'Alema) se vyjádřili, že smrt plukovníka je tragickým epilogem celé revoluce, že by se nikdy neměla oslavovat smrt žádného člověka.¹¹¹

Poněkud odlišně se vyjádřili Mario Borghezio a Marco Pannella. Zejména člen europarlamentu (za stranu Lega Nord) Borghezio nazval smrt Kaddáfího, bojujícího s hrstkou svých posledních věrných, slavným koncem. Prohlásil dále, že on byl jedním z mála, který nesouhlasil se způsobem, jakým byl Kaddáfí v Itálii uctíván za svého života. To však nevylučuje, dle jeho slov, že plukovník byl velkým vůdcem, opravdovým revolucionářem,

¹⁰⁸ *Berlusconi: sic transit gloria mundi* [online]. Corriere della Sera, 2011[22.5.2012]. dostupné na http://archiviostorico.corriere.it/2011/ottobre/21/Berlusconi_sic_transit_gloria_mundi_co_9_111021006.shtml

¹⁰⁹ *Berlusconi: <<Sic transit gloria mundi>>* [online]. Corriere della Sera, 2011 [cit. 22.5.2012]. dostupné na http://www.corriere.it/esteri/11_ottobre_20/reazioni-morte-gheddafi-berlusconi_99bc1748-fb17-11e0-b6b2-0c72e0c77.shtml

¹¹⁰ *Berlusconi: <<Sic transit gloria mundi>>* [online]. Corriere della Sera, 2011 [cit. 22.5.2012]. dostupné na http://www.corriere.it/esteri/11_ottobre_20/reazioni-morte-gheddafi-berlusconi_99bc1748-fb17-11e0-b6b2-0c72e0c77.shtml

¹¹¹ *Gheddafi è morto, sic transit gloria mundi* [online]. Ultime Notizie, 2011 [cit. 22.5.2012]. dostupné na <http://www.ultimaora.net/notizie-politica/gheddafi-e-morto-sic-transit-gloria-mundi.html>

nezaměnitelným s novým vedením v Libyi, které se dostalo k moci jen díky podpory NATO a mezinárodních ropných společností. Své prohlášení uzavřel slovy: „Čest Alláhovu templáři“.¹¹²

Zajímavostí je vyjádření Marca Pannelliho. Ten litoval smrt Kaddáfího zejména proto, že nebude moci vypovídat u mezinárodního soudu o svých znalostech týkajících se Saddáma Husajna a války v Iráku. Pannella obvinil George Bushe a Tonyho Blaira z komplicity s Kaddáfím a označil je za ještě horší, než byl sám plukovník, jako zrádce vlastních zemí složených přísah. Podle něho Blair a Bush zapříčinili vypuknutí války v Iráku 19. března 2003, jen aby zabránili k jeho přechodu k demokracii a svobodě mírovou cestou, při které by dobrovolně odešel Saddám do exilu.¹¹³

5 OBNOVENÍ VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ

Hlavním účelem první návštěvy nového italského premiéra Maria Montiho v Tripolisu po smrti Kaddáfího, bylo zachránit vše, co bylo možné z italského „pokladu“ v Libyi. Toto však nebylo vůbec jednoduché. Bohatství, tvořené průmyslovými projekty, dodávkami a výborně vzkvétajícím oboustranným obchodem, bylo zmrazeno na počátku občanské války a nyní se ho snažila získat celá řada zemí.

Z čistě ekonomického hlediska Arabské jaro stálo Itálii velké ztráty. Itálie přišla minimálně o 4 až 5 miliard euro z exportu v roce 2011 a není možno určit, jak velkou část se podaří získat zpět.¹¹⁴ Jasně je, že výhodná pozice, kterou měla Itálie v Libyi vzhledem ke svým světovým konkurentům je již minulostí. V nejlepším případě se podaří Itálii zachránit alespoň část

¹¹² Berlusconi: <<Sic transit gloria mundi>> [online]. Corriere della Sera, 2011 [cit. 22.5.2012]. dostupné na http://www.corriere.it/esteri/11_ottobre_20/reazioni-morte-gheddafi-berlusconi_99bc1748-fb17-11e0-b6b2-0c72e0c77.shtml

¹¹³ PANELLA, Marco. *Avremmo avuto bisogno di un Gheddafi vivo e non morto* [online]. Notizie Radicali, 2011 [cit. 10.6.2012] dostupné na <http://notizie.radicali.it/articolo/2011-10-21/editoriale/avremmo-avuto-bisogno-di-un-gheddafi-vivo-e-non-morto>

¹¹⁴ CAVIGLIA, Stefano. *Monti in Libia per riprendersi 4 miliardi di business* [online]. Panorama, 2012 [cit. 10.6.2012] dostupné na <http://economia.panorama.it/capitale-e-dintorni/Monti-in-Libia-per-riprendersi-4-miliardi-di-business>

z bývalého bohatství, o které bude muset bojovat se svými politicko-vojenskými partnery (Francií, Německem, Anglií ale i Tureckem), kteří se po skončení konfliktu přeměnili na dravé obchodní konkurenty.

Chtěl, bych uvést jen několik čísel, která umožní uvědomit si, jaké hodnoty jsou ve hře. Srovnáme-li prvních 9 měsíců roku 2010 se stejným obdobím roku 2011, poklesl italský vývoz do Libye z 1 miliardy a 828 milionů na pouhých 427 milionů¹¹⁵, se ztrátou tedy 1,4 miliardy, která postihla zejména oblasti zpracování ropy, strojí průmysl a automobilový průmysl. Pro ekonomiku Itálie, velmi zatíženou stagnací vnitřní spotřeby a stále více zaměřenou na export, to znamenalo tvrdý úder.

Vzhledem k této situaci je riziko, že velké společnosti jako Finmeccanica, Iveco a podobně pocítí následky již v blízkém období. Osud důležitých dodávek, které získaly od předchozího režimu je nyní v rukou nové vlády. Jedinou výjimku tvoří ENI, která se již na počátku neformálně dohodla s francouzskou EDF a podařilo se jí okamžitě vstoupit do hry.

Nejsou to však pouze průmyslové kolosy, které se obávají o budoucnost italsko-libyjské spolupráce, ale i obrovská řada malých společností zapojených do plánovaných dodávek. Asi čtyřicítka z těchto menších společností, koncentrovaných zejména v oblasti Benátek, se rozhodla založit síť společností zvanou „Task Force del Nord-Est“ pro nové vybudování Libye. Účelem je zabránit v nejvyšší míře předpokládaným ekonomickým ztrátám při změně režimu. Prezidentem této sítě byl jmenován Arduino Paniccia, akademický ředitel centra strategických studií Niccolo' Macchiavelli, který se po léta zabýval vztahy mezi Itálií a zeměmi Středomoří.¹¹⁶

Za největšího svého konkurenta v současné době považuje Itálie Turecko, jehož vláda ekonomicky výrazně přispěla na první vlnu rekonstrukcí v Libyi. Turecko velmi rychle expanduje do oblasti Libye, jak z hlediska politického, tak z hlediska ekonomického. Upozorňuje i na fakt, že i Francie již

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ *Nuova Libia: Prima Missione Esplorativa della Taske Force Nordest con Imprese Venete e Lombarde* [online]. Venice on Air, 2012 [cit. 10.6.2012]. dostupné na <http://www.veniceonair.com/blog/2012/03/20/nuova-libia-prima-missione-esplorativa-della-taske-force-nordest-con-impres-venete-e-lombarde/>

získala lepší postavení než Itálie, zatímco Anglie a Německo se velmi přibližují. Pokud Itálie nechce zcela přijít o své minulé postavení, musí přijmout radikální opatření.¹¹⁷

Při návštěvě Montiho v Tripolisu byla oficiálně otevřena nová italská ambasáda a podepsána dohoda mezi ministry obrany obou zemí. Tento dokument potvrzoval speciální vztah mezi Itálií a Libyí, podporu stabilizace demokracie, obnovu Libye a disponibilitu italských vojenských sil ke spolupráci v oblasti bezpečnosti. Itálie se zavázala k pomoci při odstraňování min v rizikových oblastech, při očištění země od válečných pozůstatků a k elektronické kontrole pohraničního území.¹¹⁸ Závěrem své návštěvy premiér Monti vyjádřil veškerou podporu Libyi ze strany Itálie při jejím zapojení do procesu integrace do Středozeemí.

6 ROZDĚLENÍ KADDÁFÍHO MAJETKU

Více než rok od započetí války v Libyi vyvstává stále stejné dilema: bohatství nahromaděné Kaddáfím náleží státu nebo diktátorovi? Zpráva o zabavení investic v libyjských kraditních společnostech rodinným příslušníkům Kaddáfího vyvolala nemalou kritiku za strany nové vlády v zemi. Soud zabývající se trestním právem (AJA), který obvinil ze zločinů proti lidskosti Kaddáfího, jeho syna Sajfa al-Islama a bývalého šéfa tajných služeb, zajistil mnohomiliardový majetek, rozšířený v 60 zemích světa tak, aby mohl sloužit k odškodnění obětí bývalého režimu.¹¹⁹

Itálie, svého času největší obchodní a finanční partner krvavé diktatury, tak postupovala dle mezinárodních direktiv při konfiskaci 1,1 miliardy

¹¹⁷ CAVIGLIA, Stefano. *Monti in Libia per riprendersi 4 miliardi di business* [online]. Panorama, 2012 [cit. 10.6. 2012] dostupné na <http://economia.panorama.it/capitale-e-dintorni/Monti-in-Libia-per-riprendersi-4-miliardi-di-business>

¹¹⁸ *Monti in Libia per riacciare i rapporti e dare il via al dopo Gheddafi* [online]. Il Fatto Quotidiano, 2012 [cit. 2.6.2012]. dostupné na <http://www.ilfattoquotidiano.it/2012/01/21/monti-tripoli-iniziare-dopo-gheddafi-berlusconi/185519/>

¹¹⁹ *Sequestrato l'«oro» di Gheddafi in Italia Congelate le quote in Eni* [online]. Corriere della Sera, 2012 [cit. 2.6.2012]. dostupné na http://www.corriere.it/economia/12_marzo_28/sequestrate-partecipazioni-azionarie-fondi-libici_20e0fce6-78ec-11e1-9401-15564ff52752.shtml

hmotného i nehmotného majetku, kvót ve společnostech a bankovních účtů z vlastnictví Kaddáfího. Nebo by se mělo spíše říci z vlastnictví Libye?

Tato otázka vyvstane spontánně v momentě, kdy vezmeme v potaz, že plukovníkovi finanční investice procházely přes Lafico¹²⁰, veřejnou organizaci, která se zabývala mezinárodními investicemi až do roku 2006, kdy vstoupila do dění Lia¹²¹. Lia sloužila k investování zdrojů získaných z přebytku státního rozpočtu, tedy z bohatství patřícího libyjskému lidu, které však lid nikdy neviděl.

V lednu 2011, jen několik měsíců po započetí války, Lia zakoupila 2% akcií společnosti Finmeccanica¹²², a stala se tak druhým největším akcionářem nejdůležitějšího průmyslového odvětví v Itálii.¹²³

Finanční průnik Libye do Itálie začal před více než třiceti lety, kdy vstup Lafica v roce 1976 do Fiatu zachránil tuto společnost od vážné ekonomické krize. Kaddáfí tak vstoupil přímo do srdce italské ekonomické moci a jeho přítomnost neustále narůstala díky petrodolarům v období velké mezinárodní finanční krize.¹²⁴

Od roku 2008 (od uzavření „Dohody o přátelství“) se Itálie stala nejdůležitějším obchodním partnerem Kaddáfího Libye. Libyjský kapitál se koncentroval zejména ve společnostech jako Finmeccanica, Juventus, ENI, UniCredit, Mediobanca a již dříve jmenovaný Fiat. Zásadní bylo zapojení Lia nejprve do Banky Říma, pozdějšího UniCreditu, kdy v létě 2010 dosáhl její podíl 7,5 % z celkového kapitálu a tím se stala největším akcionářem

¹²⁰ Lafico – Libian arab foreign investment company – Libyjsko-arabská společnost pro zahraniční investice.

¹²¹ Lia – Libyan Investment Authority – jakýsi nadřazený fond, investiční prostředek spadající přímo pod kontrolu vlády.

¹²² Finmeccanica SpA je jednou z hlavních italských průmyslových skupin v oblasti letectví a obranných technologií. Prostřednictvím svých dceřiných společností Alenia Aeronautica, Alenia Aermacchi a ATR vyvíjí dopravní letadla, bojové letouny a bezpilotní letadla vyrobená pro civilní i vojenské operace. Navrhuje a vyrábí zařízení pro pozorování Země a dálkový průzkum v kosmických programech jako Galileo, EGNOS, GMES, COSMO, SkyMed, atd. Zabývá se také zneškodňováním radioaktivního odpadu.

¹²³ FITTIPALDI, Filomena. *Il Tesoro di Gheddafi Reclamato a Gran Voce dal Popolo della Libia* [online]. Meridiani Relazioni Internazionali, 2012 [cit. 9.6.2012] dostupné na <http://www.meridianionline.org/2012/04/04/tesoro-gheddafi-libia/>

¹²⁴ Ibid.

nejdůležitější italské banky. Libyjci mají dodnes své místo v administrativní radě UniCreditu.¹²⁵

Následovala dohoda mezi Finmeccanicou a Kaddáfím o vytvoření obranného systému pro libyjské hranice a o modernizaci signalizačního systému libyjských železnic v hodnotě 541 milionů euro.¹²⁶

Po započetí války v únoru 2011, a po usnesení Rady bezpečnosti OSN byla přijata provizorní opatření týkající se všech fondů a ekonomických zdrojů patřících Kaddáfímu a jeho lidem.

Asi po roce, v březnu minulého roku, byl dokončen proces zabavení majetku – Odvolací soud v Itálii vydal 23 dekretů na zabavení majetku. Týkaly se kromě již dříve zmiňovaných akciových podílů (Finmeccanica¹²⁷ a Unicredit), také podílu ve fotbalovém klubu Juventus (1,5%) a v energetické společnosti ENI (1,01%), 150 hektarů lesa na ostrově Pantelleria, dvou motorek – jedné Harley Davidson a jedné Yamaha patřícím Kaddáfího synovi Saadimu, byt v ulici Sardegna v Římě, a celé řady bankovních účtů.¹²⁸

K zabavení majetku došlo v Římě, Turíně, Miláně, Modeně, Bresci a Trapani. Libyjské investiční fondy však nejsou zapojeny pouze v Itálii. Byly zmrazeny akcie v hodnotě 400 milionů v Anglii ve vydavatelství Financial Times.¹²⁹ K společnostem, ve kterých měl Kaddáfí největší podíl, patří v Německu Siemens, španělský Repsol (naftová společnost aktivní v Libyi) a ruský kolos na zpracování hliníku Rusal. Veškeré investice Kaddáfího přesahují částku 100 miliard ve více než 60 zahraničních společnostech.¹³⁰

Kaddáfího rodina považovala toto obří zabavování majetku za ilegální a podala proti němu žalobu. Právní zástupci synů zmizelého libyjského vůdce (c' Aiša a Saadi Kaddáfí) se odvolávali na skutečnost, že tento majetek nebyl využíván k osobnímu prospěchu plukovníkovi rodiny. Ve vztahu k Itálii se např. vyjádřili takto: „Vláda Muammara Kaddáfího s hrdostí podporovala italský

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Ibid.

průmysl za pomoci různých státních investičních fondů a toto činila jen a jen v zájmu libyjského lidu.“¹³¹

Nová vláda v Tripolisu okamžitě reagovala na tento postoj Kaddáfího rodiny. Libyjský diplomat v Itálii Hafed Gaddur prohlásil: „Společnosti Lia a Lafico nepatří Kaddáfimu, ale náleží státu.“¹³² Libyjský lid, který nikdy nic neviděl z obrovského majetku nahromaděného plukovníkem, jej proto nyní, kdy se konečně vymanil z diktatury, tak neodbytně žádá. Libyjci se nejvíce obávají průtahů okolo procesu restituce majetku, nechtějí být opětovně připraveni o své bohatství, tak jako se tomu stalo už minulosti.

¹³¹ Ibid.

¹³² Ibid.

7 ZÁVĚR

Závěrem bych chtěl shrnout několik klíčových věcí, které z práce vyplývají. Itálie, která toužila po vlastní kolonii, nakonec ukořistila Libyi. Když zde byla později objevena ropa, ukázalo se dobytí Libye jako velmi výhodné. Itálie získala „zásobárnu ropy“ a ekonomického partnera. Obě země investovaly vzájemně mnoho peněz. Nelze se tedy divit, že se nyní Itálie v Libyi stále angažuje, přestože skončilo kontroverzní přátelství Kaddáfího s Berlusconiem. Vždyť Itálie se snaží zachránit své investice, které jsou po občanské válce ohroženy.

Dnes, již více než půl roku po Kaddáfího smrti, jsou stále vidět následky jeho represí a snahy se udržet u moci, kvůli které přišlo mnoho vzbouřenců o život. Lidé stále z Libye prchají. Dle nových zpráv z italských médií libyjský ministr vnitra Fawzi Abdel A'al a jeho italský protějšek podepsali dohodu, která je prakticky stejná jako ta, kterou podepsali před lety Muammar Kaddáfí a Silvio Berlusconi. Tato dohoda je o vzájemné pomoci v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví.¹³³ V textu této dohody se píše, že Italská republika v zájmu spolupráce proti imigraci bude pomáhat libyjské vládě dodáváním technologií a technických pomůcek.

Můžeme vypožorovat, že dnešní situace mezi Itálií a Libyí je stále velice napjatá. Vidíme, jak italská vláda "šplhá" u té libyjské z důvodu již hodněkrát zmiňovaných ekonomických důvodů. Jaký bude vývoj tohoto vztahu, se ukáže už 7. července letošního roku, kdy se budou konat první svobodné volby do ústavodárného shromáždění po smrti plukovníka Kaddáfího. Zvolení poslanci také sestaví ústavu, podle níž se vybuduje nová Libye

Dle slov italského ministra zahraničí Giulia Terziho, přes všechny obtížnosti, kterými si Libye prošla, se nyní blíží nová éra, která povede k demokracii. Dále říká, že Itálie bude oporou při procesu, kdy se Libye stane

¹³³ *Immigranti/ Italia-Libia Lotta clandestini si riparte da Geddafi* [online]. Virgilio Notizia, 2012 [cit. 8-6-2012] dostupné na http://notizie.virgilio.it/notizie/cronaca/2012/06_giugno/18/immigrati_italia-libia_lotta_clandestini_si_riparte_da_gheddafi,35343071.html?pmk=rss

svobodnou, prosperující a demokratickou zemí, jež se bude přibližovat k Evropské Unii, kde najde podporu pro její regionalní vývoj a stabilitu.¹³⁴

Myslím si, že vztah mezi Libyí a Itálií je dnes jakési falešné přátelství, které ovlivňují peníze a různé machinace. Italové částečně chápou Libyi stále jako svou kolonii a Libyjce jako své otroky, pouze to není oficiální. Přesto že už uběhlo 100 let od italsko-turecké války, pohled Italů se výrazně nezměnil a vidí v Libyi snadně dosažitelný zdroj nerostných surovin.

¹³⁴ *Fissate il 7 Luglio le elezioni in libia/ il ministro terzi: passo fondamentale verso la democrazia* [online]. AISE, 2012 [cit. 18.6.2012] dostupné na <http://www.aise.it/esteri/terzi-di-sant-agata/116451-fissate-il-7-luglio-le-elezioni-in-libia-il-ministro-terzi-passo-fondamentale-verso-la-democrazia.html>

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

I. LITERATURA

BUCCIANTI, Giovanni. *Libia: petrolio e indipendenza*. Řím: Giuffr e, 1999. 448 s. ISBN 8814080631

CLARK, Martin. *Modern Italy, 1871 to the Present*. Lond yn: Pearson, 2008. 599 s. ISBN 978-1-4058-2352-4

COSTA, Alessandro. *I rapporti tra Italia e Libia* [online]. Sistema informativo a schede, 2010 [cit. 18.6.2012]. Dostupn e na http://www.archiviodisarmo.it/siti/sito_archiviodisarmo/upload/documenti/67719_Costa_-_I_rapporti_tra_Italia_e_Libia.pdf

CHILDS, Timothy Winston. *Italo-Turkish Diplomacy and the War Over Libya, 1911-1912*. Nizozem : 1991. 271 s. ISBN 90-04-09025-8

DI ERNESTO, Fabrizio. *Petrolio, cammelli e finanza. Cent'anni di storia ed affari tra Italia e Libia*. Ř m: Fuoco, 2010. 130s. ISBN 978-8890465857

McLAREN, Brian. *Architecture And Tourism in Italian Colonial Libya: An Ambivalent Modernism*. Seattle: Washington University Press, 2006. 293 s. ISBN 0-295-98542-9

MELE, Gianmaria. *Italiani in Libia: 1943-1970 L'Eredit  Coloniale* [online]. Cagliari, 2011. Magistersk  pr ce (Mgr.). UNIVERSITA' DEGLI STUDI DI CAGLIARI, Fakulta literatury a filozofie. Dostupn e na <http://ebookbrowse.com/gdoc.php?id=144991068&url=5e2cddfa2d5becfeb744eec3a57d48b1>

MEZRAN, Karim; VARVELLI, Arturo. *Libia. Fine o rinascita di una nazione?*. Ř m: Donzelli editore, 2012. 190 s. ISBN 978-6036-682-5

RONZITTI, Natalino. *Il trattato Italia-Libia di amicizia, partenariato e cooperazione* [online]. 2009. Dostupn e na http://www.iai.it/pdf/Oss_Transatlantico/108.pdf

SIMONS, Geoff. *Libya: The Struggle for Survival*. New York: St. Martin's Press, 1993. 423 s. ISBN 0-312-08997

WANISS, Otman; KARLBERG, Erling. *The Libyan Economy: Economic Diversification and International Repositioning*. New York: 1993. 474 s. ISBN 978-3-540-46460-0

WRIGHT, John. *Libya: A Modern History*. Kent: Biddles Ltd, 1981. 309 s. ISBN 0-7099-2727-4

II. ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE

Adnkronos http://www.adnkronos.com/IGN/News/Esteri/Libia-23-morti-a-Misurata-Al-Zawiyah-in-mano-ai-ribelli_311733680609.html

Ahram Online

<http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/5901/World/Region/HRW-Libya-security-forces-kill--in-three-days.aspx>

AIRL <http://www.airl.it/articoli.php>

http://www.airl.it/visti_libia.php

AISE <http://www.aise.it/esteri/terzi-di-sant-agata/116451-fissate-il-7-luglio-le-elezioni-in-libia-il-ministro-terzi-passo-fondamentale-verso-la-democrazia.html>

Aktuálně <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/afrika/clanek.phtml?id=712278>

ANSA

http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/topnews/2011/02/16/visualizza_new.html_1587538090.html

http://www.ansa.it/web/notizie/rubriche/mondo/2011/02/18/visualizza_new.html_1585843816.html

Arezzo Web <http://www.arezzoweb.it/notizie/speciale.asp?idnotizia=54213>

Corriere della Sera

http://www.corriere.it/economia/12_marzo_28/sequestrate-partecipazioni-azionarie-fondi-libici_20e0fce6-78ec-11e1-9401-15564ff52752.shtml

http://www.corriere.it/esteri/11_ottobre_20/reazioni-morte-gheddafi-berlusconi_99bc1748-fb17-11e0-b6b2-0c72eeeb0c77.shtml

http://archiviostorico.corriere.it/2011/ottobre/21/Berlusconi_sic_transit_gloria_mundi_co_9_111021006.shtml

http://www.corriere.it/esteri/11_ottobre_20/reazioni-morte-gheddafi-berlusconi_99bc1748-fb17-11e0-b6b2-0c72eeeb0c77.shtml

http://www.corriere.it/esteri/11_settembre_05/africani-cacciati-dai-ribelli-Cremonesi_c9f4d84a-d7f0-11e0-af53-ed2d7e3d9e5d.shtml#.TmZz_n5dA60.facebook

http://www.corriere.it/esteri/11_marzo_21/Intelligence-allerta-sarzanini_78553818-5389-11e0-9775-d7937a6c081d.shtml

http://archiviostorico.corriere.it/2005/ottobre/12/Gheddafi_ripristina_giornata_della_vendetta_co_9_051012055.shtml

Cronologia <http://cronologia.leonardo.it/storia/a1911c.htm>

DailyMotion http://www.dailymotion.com/video/xknp7c_tripoli-in-mano-ai-ribelli-giallo-su-gheddafi_news

Diritto di Critica na <http://www.dirittodicritica.com/2011/02/22/gheddafi-libia-rivolta-motivi/>

ENI http://www.eni.com/it_IT/media/comunicati-stampa/2007/10/eni-libyan-national-oil-16-10-07.shtml

EU Observer

<http://euobserver.com/9/31842>

<http://euobserver.com/9/31915>

Franco Ceccuzzi <http://www.francoceccuzzi.it/wordpress/?p=2914>

Free News Online <http://www.freenewsonline.it/2011/09/08/gheddafi-smentisce-la-fuga-e-attacca-i-ribelli-solo-menzogne-e-guerra-psicologica/>

Geograficamente

<http://geopoliticamente.wordpress.com/2011/03/04/anatomia-dei-fondi-sovrani-libici/>

<http://geograficamente.wordpress.com/2011/10/22/la-fine-di-gheddafi-apre-la-primavera-araba-anche-alla-libia-nelle-difficolta-e-nelle-diversita-di-ciascun-paese-e-un-processo-di-liberta%E2%80%99-e-sviluppo-che-prosegue-e-chiede-la-nostra-collab/>

Guardian http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/mar/01/eu-arms-exports-libya?CMP=twf_fd

Hai Sentito <http://www.haisentito.it/articolo/la-storia-di-gheddafi-e-berlusconi-tutti-gli-affari-e-gli-incontri-politici/41711/>

History <http://www.history.com/this-day-in-history/us-bombs-libya>

Human Rights Watch <http://www.hrw.org/world-report-2011/libya>

Il Corsivo Quotidiano <http://ilcorsivoquotidiano.net/2012/03/02/1-2/>

Il Gazzettino <http://www.ilgazzettino.it/articolo.php?id=139643&sez=MONDO>

Il Fatto Quotidiano <http://www.ilfattoquotidiano.it/2012/01/21/monti-tripoli-iniziare-dopo-gheddafi-berlusconi/185519/>

Informazione <http://www.informazione.it/a/84D13E1E-B99B-4AB9-896D-4DFB8971FDBB/Gheddafi-recluta-500-hostess-per-il-vertice-Fao>

La Repubblica

<http://www.repubblica.it/2008/05/sezioni/esteri/libia-italia/attaccousa-conferma/attaccousa-conferma.html>

<http://temi.repubblica.it/limes/il-grande-gesto-dellitalia-verso-la-libia/4828>

<http://www.repubblica.it/2009/06/sezioni/esteri/gheddafi-italia/gheddafi-italia/gheddafi-italia.html>

<http://www.repubblica.it/2009/06/sezioni/esteri/gheddafi-italia/gheddafi-senato/gheddafi-senato.html>

http://www.repubblica.it/esteri/2011/02/22/news/ira_ue-12753847/

http://www.repubblica.it/esteri/2011/09/01/news/libia_russia_riconosce_cnt-21099424/

http://www.repubblica.it/esteri/2011/10/20/news/gheddafi_ucciso-23585694/

http://www.repubblica.it/esteri/2011/10/20/dirette/libia_cnt_catturato_gheddafi-23556755/

L'eco di Bergamo <http://www.ecodibergamo.it/stories/Cronaca/136334/>

Libero

http://www.liberoquotidiano.it/news/477873/_L_Europa_sia_islamica__Ecco_il_Gheddafi_show.html

L'Unità <http://www.unita.it/mondo/amico-berlusconi-salvami-l-ultima-lettera-di-gheddafi-1.345507>

M&C

http://news.monstersandcritics.com/europe/news/article_1440085.php/Italy_helped_"save"_Gaddafi_by_warning_of_US_air_raid__Extra__

Meridiani Online <http://www.meridianionline.org/2012/04/04/tesoro-gheddafi-libia/>

Notizie Radicali <http://notizie.radicali.it/articolo/2011-10-21/editoriale/avremmo-avuto-bisogno-di-un-gheddafi-vivo-e-non-morto>

Novinky <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/248609-televize-ukazala-udajnou-pohrebni-ceremonii-za-kaddafiho.html>

New York Times http://www.nytimes.com/2008/08/14/world/africa/14iht-libya.4.15300826.html?_r=1

http://www.nytimes.com/2004/10/21/world/europe/21iht-italy.html?_r=1

Panorama <http://economia.panorama.it/capitale-e-dintorni/Monti-in-Libia-per-riprendersi-4-miliardi-di-business>

Parlamento Italiano <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/09007l.htm>

Presseurop <http://www.presseurop.eu/it/content/blog/511301-autodeterministi-dellultimora>

RAI News <http://www.rainews24.rai.it/it/news.php?newsid=120946>

RAI <http://www.grr.rai.it/dl/grr/notizie/ContentItem-8ddac46a-506a-4698-a014-6b625964bae5.html>

Sky

http://tg24.sky.it/tgLibia24/mondo/2011/03/08/libia_gheddafi_trattative_insorti_ribelli_tripoli_guerriglia.html

Stock Market Today <http://www.stock-market-today.cc/financial-news/Libya-hydrocarbon-production-of-ENI-fell-over-50-.html>

Ultime Notizie <http://www.ultimaora.net/notizie-politica/gheddafi-e-morto-sic-transit-gloria-mundi.html>

Venice on Air <http://www.veniceonair.com/blog/2012/03/20/nuova-libia-prima-missione-esplorativa-della-taske-force-nordest-con-imprese-venete-e-lombarde/>

Virgilio

http://notizie.virgilio.it/notizie/cronaca/2012/06_giugno/18/immigrati_italia-libia_lotta_clandestini_si_riparte_da_gheddafi,35343071.html?pmk=rss

9 RESUMÉ

This bachelor thesis deals with the relations between Libya and Italy. These two countries are linked together by 100 years of history in a strange relationship which is mainly about investments and oil.

This thesis wants to be an excursus through the problematics of Italian colonization of Libya and the later "friendly" negotiations to the situation which is today between these two countries.

In the first part I talk about the beginnings of this strange relationship, with the Italo-Turkish war and the beginning of the colonization which built the basis of all that happened through the next century which was marked by these events.

In the next chapter, which is the most extensive of the whole thesis, I describe the events that were the most important for Italy and for Libya from the end of colonialism, Gaddafi's revolution and the expulsion of the Italians to the relation between Gaddafi and Berlusconi and the financial investments of the Colonel.

In the last chapters I mention the causes of the Arab Spring in Libya and up to the fall of Muammar Gaddafi and the breaking of the link. Also in the same chapters I talk about the today attempt of the Italian government to restore the economic links between these two countries.

The intent of this thesis is to approach the development of the relations between Italy and Libya from a different view than we are usual to watch.